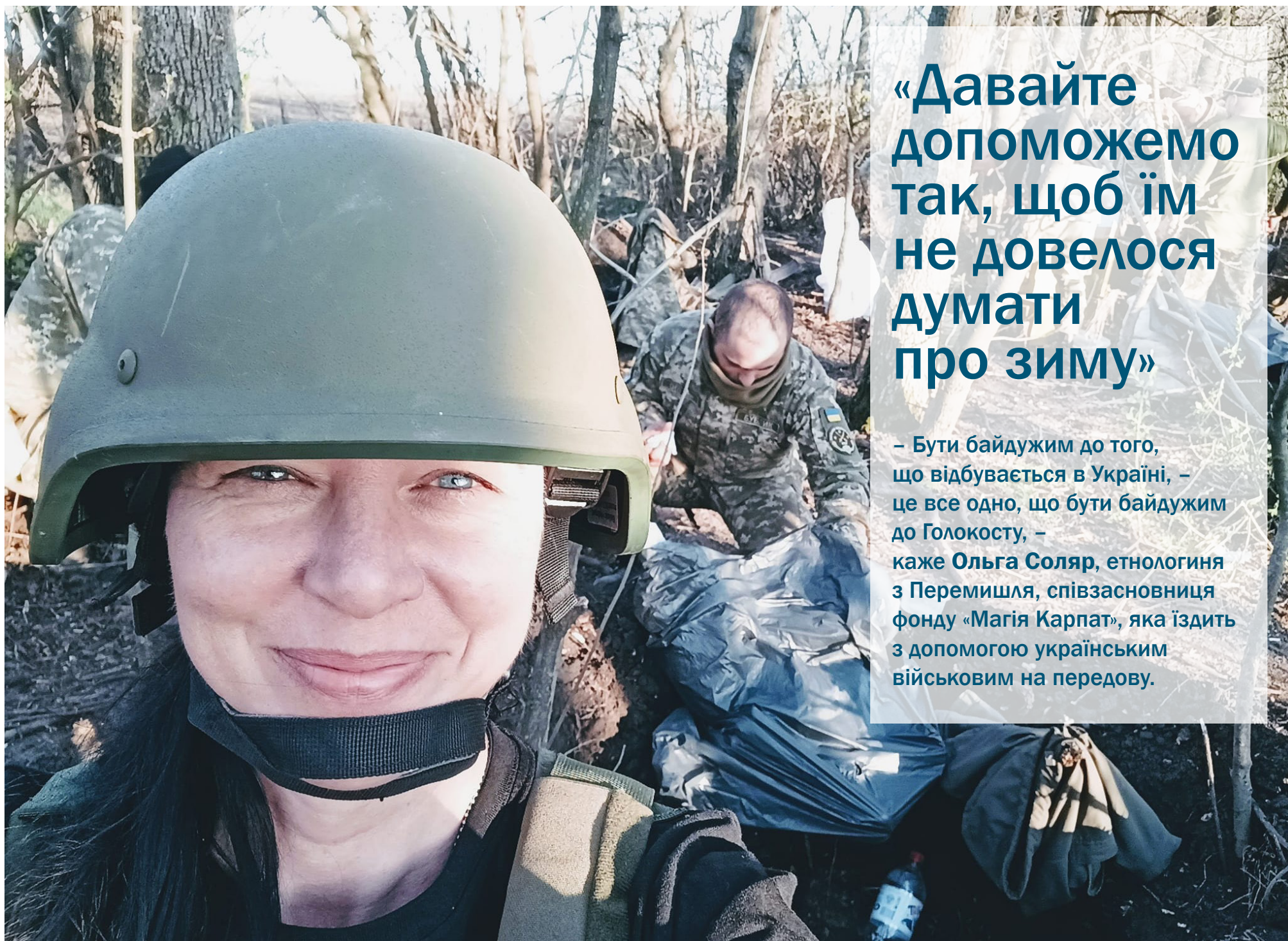

Наше Слово

PIK LXVII № 34 (3393) WARSZAWA, 21 SERPNIA 2022 ROKU
CІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

**«Давайте
допоможемо
так, щоб їм
не довелося
думати
про зиму»**

– Бути байдужим до того, що відбувається в Україні, – це все одно, що бути байдужим до Голокосту, – каже **Ольга Соляр**, етнологиня з Перемишля, співзасновниця фонду «Магія Карпат», яка їздить з допомогою українським військовим на передову.

– На одному з відео у фейсбуці з фронту, коли ти розповідала, що зараз відбувається, згадуєш тип артилерійського снаряда, яким обстрілюють українські позиції. Ти уже розрізняєш снаряди за звуком?

– Так. Коли сидиш там хоча б кілька днів, то можна навчитися розрізняти. А я там не вперше.

– Але ти не залишаєшся на передовій один або два дні?

– Найдовше я була, включно з дорогою, майже три тижні. Останнього разу – наприкінці липня. Не завезла тоді багато допомоги, бо просто передавала хлопцям легкову автівку. В неї не надто багато вміститься. Цього разу завозила крім машини безпілотної, тактичні пояси, штани та супи швидкого приготування, які отримала від української підприємниці з Гіжицька. Такі супи гарно йдуть на передовій.

– Це вже була твоя десята поїздка. Що отримують хлопці, яким ви допомагаєте?

– Я привозила багато форм. Зараз вони теж потрібні. Коли трохи посиділа з хлопцями в окопах, то бачу, як швидко зношуються штани, коли вони, наприклад, стрибають перед обстрілом в окопи. Також везла тактичні окуляри google, тактичні рукавички, налокітники, наколінники, панамы, харчі, сухпайки. Крім того, тепловізори, далекоміри, монокуляри, рації, спальні мішки, носилки, дефібрилятор, аптечки, турнікети, коптер, квадроцикл, медикаменти. Звичайно ж, лопати, сокири, пили, запчастини до трьох машин, які

я теж привезла. Можна було б багато перераховувати. На щастя, всі три автомобілі, які отримали від нашого Фонду хлопці, досі використовуються. Автівки для військових зараз – основне. Бо це мобільність. Машин постійно бракує.

– В тебе, бачу, ще довгий список.

– Так, треба багато різного. Ми ділимо допомогу на дві категорії: ту, яку ми купуємо за гроші, зібрані Фондом «Магія Карпат», і речі, які отримуємо від людей. Важливо, що люди самі прагнуть щось дарувати. Так було, зокрема, із взуттям. Сьогодні частина військових, яким я доставляю допомогу, – це хлопці з окупованих територій Луганської області. Коли все почалося 24 лютого, комусь з них вдалося евакуювати свою сім'ю, а комусь ні. Вони вийшли з дому в тому, у чому були. Тож не мали майже нічого. Це був початок березня.

– Є серед них такі, кому ти допомагала ще у 2014 році?

– Так, але вісім років тому вони були в батальйоні «Айдар». Потім цей батальйон включили до складу 53-ї бригади. Частина хлопців повернулася додому. 24 лютого дехто з «Айдару», кого я знала, відразу поїхав на фронт. Переважно це вояки зі Старобільщини. Вони входять до складу підрозділу, який нині дислокується на донецькому напрямку. Виявляється, у них досі є далекомір (прилад, що вимірює відстані – ред.), який я подарувала їм у 2015 році. Весь час працював і нікуди не подівся. Це тішить і показує, що є довіра і

що допомога, передана прямо в руки, не губиться. Ось що я роблю.

Ми також вже п'ять місяців співпрацюємо з Канадою та США. Протягом першого місяця ми отримували із США рації, кожна з яких коштувала 1000 доларів. Отримали близько 300 штук. Регулярно співпрацюємо з Фондом друзів ЗСУ з Канади, який допомагає також адресно і надає велику підтримку Україні. Хочу підкреслити, що наша допомога спрямована на конкретних адресатів і потрапляє безпосередньо в руки. Коли я, наприклад, привожу форму, то прошу хлопців, щоб міряли її при мені. Хочу знати, що нічого не зникне. Допомога має бути прозорою. У цей момент ми зосередилися на підтримці одного батальйону. Багато з них мають зараз, так би мовити, «персональних» волонтерів, і це найкращий варіант. Жодного разу ми не користувалися посередниками та можливістю залишити речі на складах.

– Хто 24 лютого першим вийшов на зв'язок – ти чи хлопці?

– 24 лютого вранці мені подзвонила подруга і сказала: «Почалося». І це, звісно, був шок. А потім я оговталася і перше, що зробила, – пішла в банк і відкрила субрахунок для збору коштів. Першого ж дня повномасштабної війни почалися дзвінки. Хлопці одразу попросили мене допомогти з евакуацією їхніх родин. А коли я запитала, чого вони потребують найбільше, вони дуже скромно відповіли, що нічого не хочуть, хіба що чогось, щоб зігрітися, бо їм холодно.

Продовження з 1 сторінки →

Спочатку я консультувалася щодо всіх потреб з військовими в Польщі. Я була, наприклад, впевнена, що термобілизна в мороз найкраще допомагає. Проте, як мені відповіли, найкращим захистом від холоду є легкі пуховики, які військові одягають під форму.

— Ти згадала, що тепер надаєш допомогу в одному місці. Там відвідуєш діда Михайла. Хто він?

— Він тижнями жив на «нулі», де село переходило з рук в руки. Він залишився в селі один. Його ніхто не бачив. Він жив завдяки своїм запасам. Тихо, наодинці з котом і собакою. Саме через них він вирішив не залишати село. Спочатку до нього ніхто не приходив, тепер же про нього всі знають. Я вирішила, що мушу людині допомогти. Дід Михайло широко радіє, коли я приходжу з істивними «подарунками».

— У Польщі ти пройшла курс бойового парамедика. Чи доводилося тобі колись використовувати здобуті навички?

— Я ніколи не працювала медиком на передовій. Пройшла курс, щоб, по-перше, знати, як поводитися і набратися досвіду. Звичайно, не відмовилася б, якби треба було допомогти. Я постійно кажу усім хлопцям, що вони мають тренуватися з турнікетами, тому що це основне, щоб зберегти життя. Ці курси дали мені багато знань і практики. Під час курсу ведучі, які є військовими, навмисне викликали стресові ситуації, щоб сам учасник діяв під тиском. Бо такі реалії на фронті. Закінчивши цей курс, я отримала сертифікат від Американської парамедичної асоціації NAEMT.

— Чи було таке, що здивувало українських воїнів, що стосується медичного захисту?

— Вони були вражені, коли я запитала їх, скільки часу вони мають, щоб врятувати свої життя. Сказали — три хвилини. Я кажу — ні, хвилину. Люди не знають, що після отримання поранення у них є лише хвилина. Після цього, коли наявна сильна кровотеча, ти втрачаєш розуміння, що відбувається. До мозку потрапляє все менше кисню, і починаєш бути все менш свідомим і адекватним в оцінці ситуації. Це не фантастика. Один із знайомих військових не встиг накласти турні-

кет відразу. Зробив це згодом. На жаль, не на ту ногу, де було поранення.

— Кажеш про це спокійно. Ти така ж спокійна у фронтівому відео у тебе на фейсбуці, хоча на задньому плані чути обстріл снарядами. Ти не боїшся?

— На відео обстріл був за два кілометри від нас. Коли він наближається, звісно, виникає страх. Всі бояться, це звичайна реакція. Проте солдати вміють швидко оцінювати відстань, за якої впав снаряд, і визначати його вид.

— А як щодо втоми на передовій? Один з військових експертів, з яким ми розмовляли, сказав, що росія програв, зокрема, через змученість.

— На щастя, українців змінюють. Хіба що вони опиняються в «гарячому» місці, де наразі просто неможливо зробити ротацию. А щодо психологічної втоми... Я не знаю, що означає бути під постійним обстрілом. Я ніколи довго не перебувала на «нулі». Мені пощастило: я знайшла людей, які мені довіряють. Кажуть, що я «шалена», адже не боюся. Але ні, я боюся.

— Нещодавно я розмовляв із представником української меншини з Польщі, який є членом іноземного батальйону. Спитав, як йому на фронті. Він відповів коротко — «важко». Зараз він лікує коліно в Польщі. Попри те, що «важко», він, шойно видужає, хоче повернутися на передову. Що мотивує військових?

— Я не зустрічала жодного хлопця, який би не був мотивованим. Абсолютно жодного. Що стосується сили духу — вона від початку незламна. Коли я востаннє була на передовій, хлопці просунулися, може, на кілометр вперед. Прийшов сигнал, що потрібно 10 осіб на нові точки для підсилення. Зголосилися 15. Їм кажуть, що треба лише 10. А вони всі хочуть вперед. Падіння бойового духу? Немає такого.

— Ти везла на фронт дитячі малюнки, листівки, ляльки-мотанки. Це справді дає підтримку?

— Коли я поїхала на Великдень, привезла листівки, які отримала від дітей з української школи в Перемишлі, а також школярів, які вивчають українську мову в Бартошицях. Я віддала їх хлопцям. Були там і листи з заголовком «Для мого героя». Хлопці їх реально читали. До мене підійшов один із бійців зі сльозами на очах. Я бачила, що йому перехопило горло. Він міг тільки сказати — дякую. Відповідаючи, скажу: так, для них це важливо.

— Знову питаю про допомогу. Якою є зараз підтримка ваших збірок?

— Ми знали, що з часом підтримка зменшиться. Але я вірю, що вона все одно буде. Бо люди знають, що допомога йде безпосередньо військовим. Можливо, зараз наші, що досі підтримували біженців, тепер підтримуватимуть армію. Я від самого початку розуміла, що підтримка воїнів понад усе. Бо якщо хлопці не захищатимуть Україну, то люди, які виїхали, не зможуть повернутися додому. Не буде війська — не буде України, не буде куди повертатися. Тому зараз пріоритет — армія та медики.

— У 2015 році за допомогу українським військовим тебе називали «бандерівською розпусницею на Донбасі». Крім того, у мережі розповсюджувалося фейкове фото, ніби ти воюєш в Україні. Тож ти мала проблеми. Зараз такий тролінг теж є?

— Можливо, є щось у спамі. Але я туди не заходжу. У своїх публікаціях на фейсбук-сторінці я зосереджуюся на позитивному, тобто на допомозі. Бо це зараз найголовніше. Бо вирішується доля України. На південному фронті хлопці просуваються трохи вперед. Не обманюймо себе. Кожен шматок землі коштує крові.

— З кожної поїздки ти привозиш «подарунки», які, зокрема, виставляєш на аукціони. Що ти привезла останнім часом?

— Наприклад, російський рюкзак, штани. Я виставляю деякі речі на аукціон, і гроші «повертаються», за них купую потрібні хлопцям речі. Але також роблю подарунки своїм жертводавцям. Наприклад, в одному місті на передовій у будинку культури, де у кутку, я знайшла вишиті сорочки, які там просто згнили б. Їх привезла до Перемишля, випрала, а тепер віддаю різним донорам. Наприклад, дівчині, яка подарувала на передову машину. Завжди намагаюся мати такі речі вдома...

— Коли почнеш збирати зимовий одяг?

— Я вже цим займаюся. Тому що зараз можна купити зимовий одяг дешевше. Я вже придбала спальні мішки для холодної погоди, до -30°C. Я постійно шукаю недорогі речі. Нещодавно купила б/у-шні зимові штани по 35 злотих кожні. У вересні вже буде холодно. Треба це врахувати. Я жила в окопах три дні. Там було дуже холодно, хоча зовні було +30 градусів. А ти просто лежиш в сирій вологій норі. Тому вже потрібно думати про теплі спальні мішки. У наступній поїздці хочу привезти самонакачувані військові килимки. Це допомога, про яку зараз треба думати. Тим більше, що війна закінчиться не скоро. А речі зношуються.

— Що кажуть хлопці? Чи готуються вони до зими?

— Говорять не про зиму в окопах, а про те, як найшвидше вигнати москаля з України.

— Після останнього від'їзду ти розмістила пост про статуї половецьких жінок з XI століття в українському степу, більшість з яких, понад 140, поцупили росіяни. У своєму дописі ти пишеш: «У мене є якесь магичне переконання, що ці баби (а вони випромінюють енергію) схожі на охоронців степів. А ті, що залишилися, розкидані тут і там, вимагатимуть справедливості. Вони оживуть і знищать руску орду!».

— Бо мене захоплює ця земля. Я гадала, що Донеччина — це просто індустрія. А це фантастичні села. Це ті місця, де бачиш степи, якими люди мандрували, залишаючи сліди своїх культур — скіфи, половці, аж до козаків. Я відчуваю енергію цих земель. Я в захваті від цієї землі! Там інший вітер, інше небо, інші запахи та інші кольори.

— А сила?

— Сила, особливо військових з тих районів, є результатом того, що вони знають, за що стоять. Вони вірять у справедливість. Мріють поїхати до себе додому, до господарств. Вони були господарями з кількома десятками гектарів землі, у них був бізнес, магазини, дехто по дві-три хати мав. Це люди, які роками працювали, будували. І війна забрала у них все. Саме тому вони хочуть повернутися, і перш за все тому, що залишили там могили близьких, бабусь і дідусів, батьків. Немає сильнішої мотивації, ніж повернутися на свою землю.

— Ти теж до лютого мала інше життя, професію, зокрема рік тому в Нових Садах під Перемишлем організувала Народний університет. Від 24 лютого лише організовуєш допомогу...

— Так, тому що я нічого іншого не могла б зараз робити. Я вважаю: те, що відбувається, це не просто війна в Україні. Це переломний момент для країни, її ідентичності, її буття, але також переломний момент для світу. Неможливо лишатися осторонь. Я не уявляю, як не допомагати Україні. Звичайно, я могла б зараз сидіти та заробляти як присяжна перекладачка української мови. Але я б не була собою. Я знаю, що якби я не доєдналася до допомоги, мала б докори сумління на все життя. 2015 року я припинила їздити на Донбас, тому що війна стала позиційною, держава почала допомагати. Зараз все інакше, на щастя, є поступальний рух українських військ. І ми маємо допомогти їм просуватися вперед. Принаймні, я — точно.

Фонд «Магія Карпат» деє двічі на місяць їздить з транспортом до бійців в Україну. Хто бажає підтримати діяльність організації, може внести гроші на банківський рахунок:

PLN account: PL47 1240 2568 1111 0011 1177 6048

USD account: PL59 1240 2568 1787 0011 1183 3406

EUR account: PL32 1240 2568 1978 0011 1333 8512

Примітка в назві: Darowizna Pomoc Ukrainie/Donation to help Ukraine

Актуальні події з поїздок, інформацію про зібрану та передану військову допомогу можна знайти на фейсбук-сторінці Ольги Соляр (Olga Solarz).

Павло ЛОЗА

Фото з архіву Ольги Соляр

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Концерт солідарності з Україною у Валчі

28 серпня о 12.00 у Культурному центрі у Валчі відбудеться «Концерт солідарності з Україною». Захід пройде в межах XXVI Мандрівного фестивалю української культури. На сцену вийде Академічний ансамбль пісні й танцю Національної гвардії України. Адреса: Plac Zesłańców Sybiru 3. Вхід вільний.

«Сковорода фест» у Вроцлаві

Втретє у Вроцлаві пройде фестиваль «Сковорода фест». Він уже став традиційним та довгоочікуваним культурним заходом. Подія була задумана як мультикультурна інтеграція багатонаціонального Вроцлава. Сьогодні ця ініціатива виявилася дуже важливою. Захід відбудеться у День Незалежності України. Спеціальними гостями «Сковорода фест»-2022 стануть польсько-український рок-гурт «Еней» та український рок-гурт «Карна».

У програмі, крім того, виставка живопису сучасного українського художника Михайла Коробкова. Своїм новим циклом робіт «Руїна» він розповідає про нищівну війну та боротьбу українського народу з росією як країною-терористом.

Також відбудеться літературний вечір, що передбачає як зустрічі з авторами, так і читання творів за участі аматорів. У програмі — покази актуальних українських та польських фільмів, майстер-класи для дітей і молоді та ярмарки виробів рукоділля та сувенірів. Фестиваль відбудеться 24 серпня за адресою: Mazowiecka 17, площа перед вроцлавською культурною установою Impart. Початок о 17:00.

Читання свідчень війни з України

23 серпня о 19.00 в приміщенні Академії мистецтв за адресою ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 37/39 у Варшаві відбудеться мистецька акція «Війна та пам'ять». Це вже друга зустріч, організована Інститутом Пілецького. Завданням Інституту, створеного після початку російської агресії проти України, є збір свідчень очевидців серед мирного населення та підготовка науковцями архіву, який фіксуватиме докази злочинів, скоєних російськими військами на території України.

Захід «Війна та пам'ять» передбачає перформанс — читання цих свідчень та літературних творів, відібраних для цієї нагоди. Читання супроводжуватиметься живою музикою.

Подія відбудеться з нагоди Європейського дня пам'яті жертв сталінізму та нацизму. Нагадаємо, що 23 серпня також відзначається День Державного Прапора України.

Солідарність з Україною на висоті 8610 метрів

22 липня польська альпіністка Моніка Вітковська підкорила другу за висотою вершину у світі — К2. На знак солідарності з Україною мандрівниця розгорнула на вершині український прапор. «Одразу пояснюю — фотографію з польським прапором теж зробила, але вона не вийшла. Щоб підкреслити свою солідарність з Україною, взяла з собою також український прапор», — написала на своїй фейсбук-сторінці Моніка Вітковська, що стала другою жінкою в історії Польщі, яка підкорила восьмитисячник К2. «Від щирого серця дякуємо за підтримку України! З такими друзями ми обов'язково переможемо! Разом ми подолаємо всі перешкоди», — відповіли у своєму фейсбуці дипломати Посольства України у Варшаві, які поширили фото. Слід додати, що польська гірська мандрівниця взимку та навесні як волонтерка допомагала громадянам України, які приїжджали на Центральний залізничний вокзал у Варшаві.

Фото з фейсбук-сторінки альпіністки

Яка перспектива меншин щодо вивчення української мови?

Марко Сирник з Валча, який очолює раду освітнього фонду «Просвіта», запрошує освітян, батьків та молодь заповнити анкету «70 років відновлення навчання української мови у Польщі 1952-2022 років. Минуле, сучасність, перспективи».

У вступі до анкети її автори нагадують, що 1952 року в післявоєнній Польщі вперше після депортації українців у межах акції «Вісла» почали відкриватися заклади, де можна було вивчати рідну українську мову. Тоді — виключно в так званих «пунктах навчання української мови».

«З 1956-1957 років почали організовуватися перші повноцінні школи з українською мовою навчання (Білий Бір, Чахово, Тшенсач, Ярошівка, Бані-Мазурські, Сонгніти), а згодом і ліцеї (Лігниця, українські класи в Перемишлі, українські класи в Гурові) та педліцей в Бартошицях. Найбільше учнів вивчало українську мову на початку 60-х років XX століття (3500 на всіх формах навчання). Зараз у нас менш ніж 2000 учнів... Отже — яка у нас перспектива?» — запитують автори. Саме відповідь на це питання може дати анкета «70 років відновлення навчання української мови у Польщі 1952-2022 років. Минуле, сучасність, перспективи». Її можна знайти на фейсбук-сторінці Марка Сирника (Marek Syrnyk).

Пластуни з України та гарцери з Польщі спільно прибирали могили вояків Армії УНР у Польщі

19-29 липня 2022 року до Польщі приїхала група молоді з міста Рівного. Гарцери та пластуни з України вже багато років співпрацюють для своїх країн, досліджуючи історичні справи та вшановуючи спільних героїв Армії УНР. Цей освітньо-благодійний проєкт на території Польщі відбувався під гаслом «100 років боротьби». Десять днів спільного перебування були дуже цікавими та плідними для молоді з України. Разом зі своїми польськими товаришами вони відновлювали та прибирали цвинтарі вояків УНР, разом проводили вільний час, знайомилися та налагоджували дружні відносини, відвідували історичні місця, музеї.

Пластовий капелан священник о. Віталій Поровчук молився на могилах воїнів Армії УНР. Кажуть, планують працювати в архівах, щоб відновити безіменні могили. Тільки у Каліші у таких могилах поховано 12 генералів Армії УНР, інтернованої у Польщу у 1920 році. А цих кладовищ по країні десятки.

На завершення свого перебування польська та українська молодь відвідала Варшаву, православний цвинтар на Волі, де поховані герої Армії УНР: генерали, офіцери, вояки та священники, які жили та працювали в еміграції в II Речі Посполитій. Польська та українська молодь вшанувала пам'ять героїв та запалила свічки.

«Готуємо виставку, щоб продемонструвати боротьбу українців за свободу з 1917 року і дотепер. Покажемо в ній безперервність боротьби протягом останніх понад 100 років проти більшовизму та московщини. Такі спільні зустрічі є одним з елементів процесу примирення наших двох братніх народів, такі події важливі для польсько-української згоди та мобілізації сил проти сучасних імперських загроз із Сходу. Спільні заходи дозволяють молоді пізнати історію своїх народів, які 102 роки тому спільно захищали свої країни від більшовицької навали. Завдяки нашому військовому союзу ми тоді захистили Європу від більшовизму. А сьогодні маємо мобілізувати сили проти сучасної імперської російської загрози в Україні», — каже отець Віталій Поровчук, духовний опікун, який супроводжував молодь з України у подорожі до Польщі.

Сергій ПОРОВЧУК

Фото надане автором статті

Збір грошей на позашляховики для українських військових

За допомогою сервісу romagam.pl поляки організували черговий збір грошей на допомогу Україні. Цього разу збирають на позашляховики для українських

військових. Акцію ініціював польський активіст та блогер Матеуш Водзінський.

Збір стартував ще в червні, тоді Водзінський передав українським військам власний позашляховик. Згодом вдалось зібрати понад 100 тисяч злотих, на які закупили та надіслали в Україну ще п'ять машин. Втім, організатор не збирається зупинитись на досягнутому. Збір триває, і вже готується відправка двох наступних автівок. Підтримати ініціативу можна на порталі romagam.pl (romagam.pl/4x4dlaukrainy).

В Польщі відкрили виставку дитячих малюнків, присвячених війні

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України у Варшаві

Виставка «Мамо, я не хочу війни!» — це результат польсько-українського архівного проєкту «1939-45 Польща/2022 Україна». Він реалізується спільними зусиллями Державного архіву Польщі та української ініціативи «Мамо, я бачу війну».

Виставка об'єднує малюнки польських дітей часів Другої світової і німецької окупації та сучасні роботи українських дітей, пов'язані з повномасштабною агресією росії в Україні.

Роботи маленьких поляків були надані Державним архівом Польщі. В переважній більшості це малюнки, які були створені на прохання батьків та вчителів, а також для конкурсу, який проводився 1946 року. Малюнки українських дітей для виставки збирав український проєкт «Мамо, я бачу війну». На сьогодні на сайті проєкту представлено понад 13,5 тисяч робіт.

Головне завдання виставки «Мамо, я не хочу війни!», яку презентують у польських містах, — представити широкій аудиторії інший, дитячий погляд на війну.

Відкриття заходу відбулось 19 липня одночасно у 16 польських містах. Найбільше гостей зібралося на відкритті у Варшаві, де відбулась загальна презентація проєкту. Виставка буде доступна в понад 20 містах протягом липня-вересня 2022 року. Їхній перелік можна знайти на сайті Державного архіву Польщі (archiwa.gov.pl).

У Польщі хочуть бачити українські товари в магазинах

60% поляків хочуть бачити українські бренди у магазинах. Про це пише газета Rzeczpospolita з посиленням на дослідження агентства Inquiry, проведене в липні. Виявляється, що нині лише 20% поляків знають і можуть спонтанно назвати будь-який український бренд, і лише 15% помітили появу українських товарів на польському ринку після початку війни. Втім, попри те, що громадяни Польщі не дуже добре знають українські бренди, вони схильні їх купувати. Так відзначили 60% респондентів. У Польщі покупці найохочіше купували б українські харчі та напої, про що вказали 46% (35% згадало про алкогольні напої). Українські продукти радше за все купували б у продуктових мережах (так зазначили 58% респондентів), менше — в дрогеріях та магазинах одягу.

54% респондентів вважають, що слід підтримувати розвиток українських брендів на польському ринку, і майже стільки ж — що завдяки цьому асортимент польських магазинів стане привабливішим.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ГРОМАДА

▲ Артем Павлюк

Фільм про війну очима дітей

У Драматичному театрі у Кошаліні щойно закінчилися зйомки документального фільму про війну очима дітей. Його готує товариство «Майстерня», організатор виставки «Я покажу свою Україну», де діти біженців мали змогу представити власні малюнки. Прем'єра стрічки призначена на грудень.

Сценарій фільму та зйомки забезпечили студенти Лодзької кіношколи, а з дітьми розмовляла Ірина Кежковська, кандидат педагогічних наук, соціальний педагог і психолог. Перед цим кожну дитину та матір готували до запису, оскільки постійно поверталися травматичні емоції, які супроводжували виїзд з України.

— У дитячих роботах можна помітити декілька основних тем. По-перше, це малюнки, на яких зображена краса

України, її квітучі луки, тихі парки та сквери, вулиці та будинки. Другий сюжет показує нам Україну вже у пеклі війни — криваві відбитки рук на державному прапорі, батальні сцени, танки, літаки, ракети, що символізують агресію загарбників, зруйновані будівлі, вибиті вікна, страх і жах, біль, сльози і сум простих людей — як дорослих, так і самих дітей. Ще один елемент, який ми бачимо на малюнках, — це ті місця та істоти, за якими

сумують малюки — наприклад, домашні улюбленці, які залишилися в Україні, життям яких вони переймаються, — каже Ірина Кежковська.

Сценарій до фільму підготував Миколай Мельчарек, студент четвертого курсу режисерського відділення Лодзької кіношколи. Дітей саджають у крісло посеред сцени. Нічого зайвого, лише біле тло. Насамперед вони представляються, кажуть, звідки приїхали, та розповідають про початок війни. Згодом за спиною дитини показують картину, яку вона намалювала, й просять про неї розповісти. Завдяки тому, що малюків не питають безпосередньо про війну, вони почуваються у безпеці — не розповідають про те, що бачили, виїжджаючи з України після початку широкомасштабної війни, а лише описують власні малюнки.

— Важливим сюжетом робіт є також подорож дітей — подорож до Польщі, якій передували тривога, жах, пов'язаний з вибухами, постійні переміщення в протиракетних сховищах, страх за життя своє та рідних, залишені зруйновані будинки та міста. На малюнках ми також бачимо втілення допомоги — допомоги, яку отримали діти та їхні батьки в Польщі: тут символічно представлені постаті Польщі та України, подані підписи з подякою за підтримку. Діти кажуть про відновлене відчуття безпеки, про ночі, проведені в спокої, про сон, що не переривається повітряною тривогою. Їхні мрії крокують поруч з надією — на перемогу України, на майбутнє, в якому міста відбудують, а дитинство та мир повернуться, — каже психолог.

У записі взяло участь понад 30 дітей. Дарія Антошко, голова товариства «Майстерня», каже, що ідея фільму з'явилася під час презентації робіт на різних виставках. Спочатку це мали бути лише кадри з наймолодшими свідками війни, які мали з'являтися в інтернеті для того, аби нагадувати, що війна і досі триває, і допомагати збира-

ти кошти на підтримку ЗСУ. Однак Миколай Мельчарек побачив у цьому потенціал для документального фільму, який можна буде показати хоча б під час кошалінського престижного кінофестивалю «Młodzi i Film».

— Знімаючи фільм, ми документуємо трагічну історію України, свідками якої є діти. Насправді, ми навіть не усвідомлюємо, яким чином війна вплинула на наймолодших і якою терапевтичною наша стрічка може стати для її героїв. Тому, гадаю, фільм матиме значно глибший та ширший контекст, ніж ми уявляємо сьогодні, — каже Дарія Антошко. Вона підкреслює, що суспільство наразі зосереджене на жінках та старших людях, а потрібно привернути увагу саме до дітей. Бо дорослі мають знати, як радити собі з власними емоціями, а малюки беззахисні та вразливі.

— Тому я дуже хотіла почути дітей. Хотіла, аби діти самі сказали, чого бояться, на що сподіваються. Аби про їхні мрії розповідали нам не матері чи бабусі, а самі діти, — підкреслює Дарія.

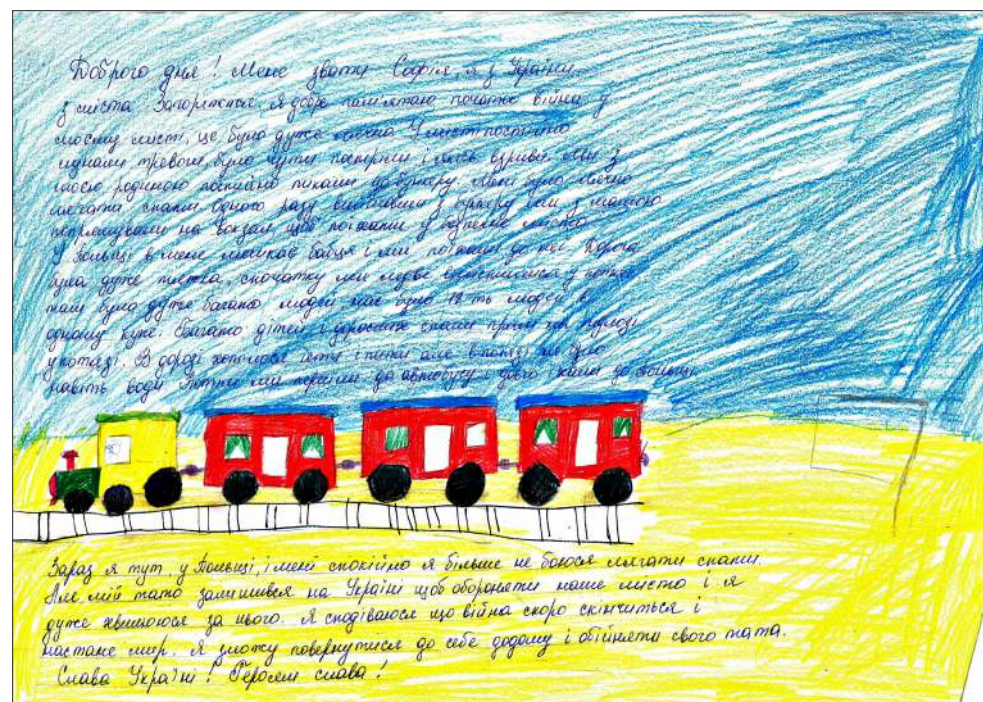
Софія, якій 10 років, на малюнку пише про свою поїздку із Запоріжжя до Польщі: «Добре пам'ятаю початок війни в моєму місті, було дуже страшно. У місті постійно лунали тривоги, було чути постріли і якісь вибухи. Ми з моєю родиною постійно сиділи у бункері. Мені було лячно лягати спати. І врешті, залишивши сховок, ми з мамою попрямували на вокзал, щоб поїхати у безпечне місто. В Польщі в мене мешкає бабуся, тож ми вирушили до неї. Дорога була дуже тяжка, спочатку ми ледве вмістилися у потяг — там було дуже багато людей: нас було 18 в одному купе. Багато дітей і дорослих спали просто на підлозі у потязі. В дорозі хотілося їсти і пити, але у вагоні не було навіть води...»

Фільм про війну очима дітей — один з найцінніших проєктів, який народжується у Кошаліні на руїнах міст та сіл України. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

▲ Малюнок Артема Павлюка

▲ Малюнок Софії

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

Продають надписи на снарядах, які потім скидають на окупантів

Як волонтери за кілька місяців зібрали понад 100 тисяч доларів

Допомога армії потрібна тут і зараз. Вже понад 8 років тисячі волонтерів та організацій зі всієї України допомагають військовим на фронті: збирають гроші на автомобілі, ліки, амуніцію, дрони та багато інших важливих речей. Однією з таких організацій є ГО «Центр допомоги армії, ветеранам та їхнім родинам», заснована у 2014 році та зосереджена на допомозі підрозділам ЗСУ, Територіальній обороні та Добровольчим формуванням у боротьбі за Україну. Вони займаються продовольчим забезпеченням військових, підтримкою мобільності, доставляють все необхідне підрозділам, в тому числі й у зони бойових дій, закуповують необхідні ліки та рятувальні інструменти, плетуть сітки та кікімори. А ще у середині травня розпочали новий проєкт зі збору коштів – продають надписи на снарядах, які потім українські військові скидають на окупантів. Подробиці розповів один із волонтерів організації Антон Соколенко.

— Антон, розкажи, звідки взялася така цікава ідея?

— Нашій організації у якийсь момент стало надходити мало донатів, і ми почали шукати нові способи збору коштів — продавали військові шеврони. Я вже бачив, що надписи на снарядах продають інші волонтери й запропонував організації зробити щось подібне, але мені відмовили, бо сказали, що цим ніхто не буде займатися. Я спостерігав за одним каналом, який це робив і десь через день-два побачив, що вони зібрали кілька тисяч доларів. Після цього наші волонтери передумали, і ми вирішили спробувати. У мене є телеграм-канал, він орієнтований на закордонну аудиторію. Спочатку у нас були невеликі мінометні міни 82 мм, там особливо нічого не напишеш. Це був, так би мовити, пробний варіант. У нас була всього одна людина, яка цим займалася. Тоді такий надпис коштував 30 доларів. Їх замовили близько 100 штук. Потім так вийшло, що мій підписник написав на снаряді анімешний смайлик, тоді це фото сильно розлетілося по інтернету. І я зрозумів, що треба постити з якимись приколами, тоді воно розходить швидко. Ми зробили собі рекламу, написали, де можна оформити замовлення. Після цього зі мною почали зв'язуватися журналісти з різних відомих видань, і люди почали активно замовляти надписи. Іноді вій-

ськові пишуть самі, пропонують співпрацю, роблять надписи.

— Коли розпочав функціонувати проєкт?

— Це було 16 травня, але найбільшу кількість замовлень ми отримали не так давно. За три тижні вдалося назбирати 80 тисяч доларів. Всього з початку проєкту вже зібрали понад 100 тисяч доларів — це було 1300 заявок. Також ми нещодавно запустили сайт — signmyrocket.com, на якому можна обирати вид снаряду, писати надпис та надсилати гроші за нього.

— Ви пишете тільки на мінах чи ще на якихось видах снарядів?

— Після надписів на маленьких, перейшли до великих, а останнім часом почали писати ще й на танках. Ціна за надпис на танку була 3000 доларів. Ми його не розмальовуємо повністю, пишемо тільки на дулі. Також у нас були надписи на ракетах ПВО, ціна — 400 доларів, заплатило 12 людей, але на самій ракеті було проблематично писати, ми зробили тільки один надпис. Буває таке, що доводиться говорити з людьми: вони спочатку платять за одне, а потім домовляємося про щось інше через технічні особливості. Ще у нас можна купити відео, як з дрона на окупантів падає граната. Це коштує 2000 доларів. Охочі вигадують надписи — їх пишуть на гранаті або замість надпису можуть попросити наклеїти стікер на неї.

— Чи можеш пригадати якісь топ-фрази, які часто зустрічалися? Можливо, щось було, так би мовити, класичне, про руський війсьний корабель чи путіна?

— Про руський війсьний корабель, до речі, не було нічого. У більшості моя аудиторія закордонна, було багато надписів (близько 60-70) — привітання з днем батька. Ще часто з днем народження вітають або з річницею. Пам'ятаю, один українець зробив надпис із пропозицією руки та серця. Також бувало, що й гидоту писали, було й таке, що зробили надпис на снаряді, не знали його перекладу, а потім виявилось, що він був пов'язаний із Сі Цзінпінем. З тих пір все перевіряємо ретельно, деяким людям після перевірки відмовляємо.

— Зараз популярні системи HIMARS, на них пишете?

— Ми хотіли спочатку, але з міркувань безпеки відмовилися від надписів на Bayraktar та HIMARS.

— Як відбувається процес від покупки надпису до скидання його на російських окупантів?

— У мене на каналі є інструкція, її постійно всюди репостять, там ще написана моя пошта для зручності, раптом у когось немає Телеграму. Люди обирають снаряд, на якому хочуть надпис. На кожен снаряд є мінімальний донат. Для більшості — це не пожертвування, а покупка, але й дуже багато людей вважають це донатом. Так, люди, наприклад, за напис, який коштує 100 доларів можуть скинути 500. Потім людина кидає гроші на рахунок, робить скріншот оплати, відправляє його нам і пише надпис, який хоче, щоб ми розмістили на снаряді. Я дякую і вношу запис до таблиці, пересилаємо військовим, вони пишуть і скидають фото надпису, після чого я пересилаю замовнику. Процес не важкий, єдине, що сам надпис може зайняти багато часу. Хтось у гарячих точках і їм взагалі не до цього, у когось багато справ на фронті, і теж часу не вистачає. Ми ніколи не підганяємо, чекаємо, поки у військових буде вільна хвилинка.

— Проєкт орієнтований на міжнародну аудиторію, з яких країн донатять найбільше?

— Майже всі країни, навіть росія. Росіяни писали, чи є якась можливість задонатити так, щоб їх не впіймали. Було кілька білорусів. У нас були надписи на китайській, грузинській, івриті, французькій, іспанській, польській мові. Це все треба прочитати, перекласти. Іноді прошу допомоги із перекладом у підписників, особливо коли незрозуміло через сленг чи образливі слова.

— Ви збираєте кошти тільки за надписи чи є якісь паралельні проєкти?

— Ще ми організували збір навушників у Твіттері для артилеристів. Проблема в тому, що в Україні вони коштують

у три рази дорожче — 4000 гривень, це найпростіші. Ми на «Амазоні» створили список бажань, там вони коштують близько 40 доларів. За кілька днів ми зібрали 556 навушників по 40 доларів, 162 навушників по 38 доларів. І ще я у список додав навушники для тих, хто працює із дуже важкою артилерією, вони трохи дорожчі — 73 долари, їх купили 49 штук. Це люди самі викуповують і, мені здається, це дуже круто, адже не всі можуть донатити по 500 доларів, а якщо людина буде донатити 40, то вона може подумати, що це дуже мало, а так за ці гроші вона може купити реальну річ — навушники й забезпечити артилериста. І думаю, це приємніше для людини, ніж просто 40 доларів скинути на рахунок. У нас є контактна особа у США, яка відправляє це в Україну.

— Були якісь цікаві історії, такі, що запам'яталися?

— Є канал NAFO, коли вони побачили, що у нас на сайті можна замовити надпис на танку, одразу почали збір коштів. В результаті за півтора дня зібрали десь 12 тисяч доларів, і вони дуже хотіли надпис на танку, але вийшло так, що вони зібрали на надпис на «Піоні» (самохідна гармата — прим. ред.). Я сказав, що вони зібрали багато грошей, давайте замість танку буде «Піон», а вони сказали, що хочуть і танк, і «Піон», і зібрали ще більше грошей.

— Що вже було куплено за зібрані кошти?

— Вже купили понад 10 автомобілів, понад 5 дронів та 3 «Старлінки». Додатково купуємо те, про що просять військові.

— Чи стикаєтеся ви з якимись труднощами під час роботи над проєктом?

— Банки вставляють палки у колеса. У нас підключена платіжна система, щоб люди могли без нашої участі перераховувати кошти. Там все автоматично. «Приват Банк», наприклад, очевидно, не дуже хоче допомагати армії. Я багато разів телефонував у підтримку, ми офіційна організація, допомагаємо армії. Проблема в тому, що 70% платежів через «Приват Банк» не доходять, вони їх відхиляють. Так, за 3-4 дні нам відхилили платежі на доволі велику суму, за неї можна було купити близько 6 автомобілів. Пишуть, що це платежі із ризикованих країн. Ну, якимось воно трохи по-дурному звучить, що США ризикована країна.

— Чи намагаються люди знову задонатити після відхилення платежу?

— Далеко не всі, на жаль, більшість людей йдуть.

Більше про проєкт можна дізнатися у телеграм-каналі — [Combat Footage \(t.me/combat_ftg\)](https://t.me/combat_footage) або на сайті signmyrocket.com.

Валерія ГУРЖИЙ
Фото з архіву героя статті

Видавнича справа під час війни

Розмова з Оленою Рибкою, провідною редакторкою сучасної української літератури видавництва Vivat, місто Харків

Повномасштабне вторгнення росії вплинуло на всі сфери життя українців. Зокрема, значно постраждала книговидавнича сфера. Чимало видавництв втратили можливість працювати через пошкоджені типографії, руйнування приміщення, брак кадрів. Співробітники видавництв розпорошені по Україні та всьому світу. Ситуація значно вплинула і на продажі. Практично в усіх видавців вони катастрофічно знизились, через що значна частина підприємств не має змоги виплачувати зарплату або може лише частково.

Від обстрілу Харкова 31 липня російськими ракетами постраждав Будинок друку: будівля майже повністю зруйнована, вибуховою хвилею звідти викинуло книжки. Лише видавництво «Фоліо» там найближчим часом планувало видати 27 назв книжок. Багато із них були у вигляді напівфабрикатів, тобто не шиті.

Видавництво Vivat спеціалізується на виданні книжкових бестселерів українською мовою. Згідно даних Книжкової палати, посідає місце у трійці чільних видавництв України за кількістю надрукованих найменувань і накладів і входить до п'ятірки найбільших видавництв України. Підприємство має в асортименті близько 5000 найменувань книжок, щорічно випускає близько 500 нових книжок.

Такий стан був до війни. Але 24 лютого все змінилося, як і у всіх.

Наприкінці лютого команда харківського видавництва Vivat зіштовхнулася з усіма можливими викликами війни: обстріли, робота в підвалах, а згодом міграція величезного складу на інший кінець країни — але не припинила випуск книг навіть під час війни. Попри все команда тримає зв'язок між собою та вважає своєю місією відродження українського книговидання.

На момент повномасштабного вторгнення видавництво вже мало три книгарні — одну у Львові, дві у Харкові, одну з яких було відкрито 19 лютого. Одразу після 24-го книгарні закрили, але за кілька днів львівська книгарня запрацювала, а у травні відкрилася й базова харківська. У планах — відкриття магазину й у Києві наприкінці літа.

Про сьогоденні реалії книговидавничої сфери в Україні «Нашому слову» розповіла редакторка видавництва Олена Рибка.

Видавництво Vivat працювало у місті Харків, яке зараз є у зоні бойових дій. Ви зараз тут у Варшаві, як і частина редакції та працівників, як багато українців,

але продовжуєте працювати, хоч велика частина видавництв так і не повернулася досі до роботи. Чи можливо працювати у час війни, в умовах, які склалися? Де знаходите все необхідне для друку? Що зараз випускаєте? Книжки про війну чи навпаки ті, які можуть відволікти? Чи змінилися видавничі плани та накладі після 24 лютого?

— Із першого дня війни команда видавництва опинилася під обстрілами. Ми створили спільний чат і ділилися там новинами, підтримували одне одного і кілька перших днів невтомно повторювали: «Ми будемо тут, ми вистіймо». Згодом стало зрозуміло: в Харкові мали лишитись тільки ті, хто може допомогти, волонтерити, захищати, тож у чаті почали ділитися інформацією, як проходить евакуація і якими дорогами краще виїхати, де зупинятися.

Зараз більшість працівників перебуває у різних містах і країнах: у Полтавській, Львівській, Івано-Франківській та інших областях України, а також у Польщі, Франції, Німеччині, Іспанії, Канаді. Але з першого ж дня ми трималися разом, а Юлія Орлова, генеральна директорка, повсякчас підкреслювала: наше завдання — зберегти команду і виконувати свої зобов'язання.

Тож ми виплачували гонорари редакторам і авторам, платили зарплати (хоч і не в повному обсязі, адже в перший місяць війни на 90% впали продажі, були закриті всі наші книгарні — і це очікувано). Зараз потроху вирівнюється ситуація, ми знаходимо нові шляхи, намагаємося й далі підтримувати одне одного і робити все, щоб і наші читачі, і наші автори відчували: без книжок і без підтримки ми їх не лишимо.

Звісно, друкувати непросто: найбільші типографії були у Харкові, деякі з них відновили роботу, але не на повну потужність — працюють тільки в денну зміну, бо вночі це смертельно небезпечно. Тому ми частково розмістили замовлення у типографіях на заході країни. Разом з усіма іншими переживаємо брак паперу, суттєве здорожчання на все, але намагаємося робити все, щоб читач дістав книгу. У наших соцмережах люди постійно розпитують про нові плани, про дати виходу книжок з улюблених серій.

Після повномасштабного вторгнення, звісно, трохи зсунувся горизонт планування, але ми вирівнюємо його і повсякчас наголошуємо: українській книжці бути. Для нас важливо давати роботу ілюстраторам, авторам, редакторам — тим, з ким ми працювали раніше. Бо культура — це важливо.

Які новинки очікувати від видавництва Vivat у 2022 році?

— Друкуємо дуже різне: випускаємо книжки, яких вимагають українці: приміром, книгу Бориса Джонсона «Фактор Черчилля: Як одна людина змінила історію», книгу «Справа Василя Стуса», тираж якої теж раптово скінчився відразу після арешту Медведчука, книги з серії «Чарівні істоти українського міфу» Дари Корній.

Але й багато віддаємо у друк нового. Багато фентезі, мотиваційної літератури, дитячої літератури української і перекладної. Нещодавно вийшла з друку книга «Першокласна книжка для майже школярів» Світлани Ройз. Чекаємо з друку книжку Івана Андрусяка «Жерар-партизан» — про те, як на хуторі Витівка навіть звірята постали проти окупантів і створили свій зв'язькопартизанський загін. Працюємо над книжкою Остапа Сливинського «Словник війни», Катерини Єгорушкіної «Мої вимушені канікули», чекаємо з друку книгу-артбук «Відбій повітряної тривоги» з ілюстраціями Олександра Грехова й текстами Анастасії Нікуліної.

Скоро буде готова збірка воєнної прози Віталія Запеки, а паралельно малюються ілюстрації для його дитячої книги. Верстку наш автор переглядає на позиціях на Сході.

Будуть і книжки про літературу — приміром, велика робота Тамари Гундорової «Леся Українка. Книги Сивілли», книга Едуарда Андрушенка «Архіви КГБ. Невигадані історії», мальовис Ксав'є Коста «1984» Джорджа Орвелла. Словом, будемо приємно дивувати попри війну.

Якою бачите видавничу галузь із врахуванням нових законів щодо заборони імпорту та розповсюдження книг та іншої видавничої продукції з росії, тимчасово окупованих нею територій України та Білорусі? Чи вони допоможуть українським видавцям? Які ще потрібно прийняти закони, щоб допомогти рідному книговидавництву?

Коли росіяни заходять у наші міста — вони викидають наші книжки, завозять російських вчителів, спалюють бібліотеки. Ці закони спрямовані на підтримку культури й мови, на захист її від окупації російською, а не на допомогу українським видавцям.

Новий закон забороняє не тільки імпортувати видавничу продукцію (а завозилося чимало, он і досі в супермаркетах читачі з обуренням знаходять книжки російських видавництв, які потрапили туди через десять руки гуртівників), він трохи ширший. Приміром, дозволяє припинити розповсюдження вже ввезених з рф книг, щоб зупинити антиукраїн-

ську пропаганду в літературі, забороняє продаж книжок авторів-громадян російської федерації, передбачає, що в Україні будуть видаватися книжки мовою оригіналу, тобто українською або в українському перекладі, або мовами ЄС, або мовами корінних народів України.

Але було проголосовано ще один дуже важливий закон (№ 6287), який якраз допоможе українським видавцям — він декларує державну підтримку магазинам, які продають книжки виключно українською мовою. Це допоможе розвинути українським книгарням, яких було неприпустимо мало. Але їхня роль дуже важлива. Саме тому ми відчинили двері нашої книгарні у Харкові, щойно випала така нагода — і зараз туди часто заїжджають і просто наші читачі, які лишилися у Харкові, і волонтери, які їдуть у ті райони, де немає світла, але лишаються діти, лишаються люди — і хочуть читати. Ми плануємо відкрити ще одну книгарню у Києві у серпні, але мріємо і про те, що кількість книгарень буде примножуватись по всій території нашої країни.

А те, що в законі передбачена видача державних сертифікатів на купівлю книг для дітей, — це просто прекрасно! Це значить, що більше дітей зможе долучитися до читання — навіть тих, батьки яких не вважають книжку цінністю.

Сертифікат на купівлю книг надаватиметься з 1 січня 2023 року при отриманні свідоцтва про народження, а також при отриманні паспорта громадянина України у 14 років. Сума — 0,3 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, сьогодні — це понад 700 грн. Сертифікат може бути використаний виключно для придбання книг державною мовою у розповсюджувача видавничої продукції.

Як ви знаходите читача, коли українці роз'їхалися по усьому світу? Чи орієнтуєтеся тільки на тих, які залишилися в Україні? Як дітям і дорослим в інших країнах, зокрема у Польщі, можна отримати книжку від видавництва Vivat?

— З перших днів повномасштабного вторгнення, коли українці почали рятувати дітей і виїжджати в інші країни, волонтери й різні інституції почали звертатися до нас із проханням надати книжки або ж надіслати цінник, щоб підібрати книжки для біженців. Виявилося, що серед базових потреб українців опинилися і книжки! Це видно по тому, скільки людей записуються у бібліотеки, приходять на українські події, а книжки купуються. А, приміром, наша авторка Світлана Ройз три години поспіль підписувала примірники «Першокласної книжки для майже школярів», які були викуплені за передзамовленням.

Зараз ми активно заходимо на європейський ринок, домовляємося з книжковими гуртівниками, які є операторами на ринку в Польщі й в інших країнах. Уже зараз книжки видавництва Vivat можна придбати на багатьох електронних майданчиках, у книгарнях в різних містах Польщі.

Також на нашому сайті vivat-book.com.ua можна замовити як паперові, так і електронні книжки. У перші дні війни ми виклали безліч нашої продукції у вільний доступ в електронному вигляді.

Звичайно, проблеми у видавництві є і їх ще дуже багато, але культурний фронт, значну частину якого становлять книжки, є дуже важливим, а робота на ньому наблизить перемогу й допоможе виховати покоління українців, на свободу яких вже ніхто не зможе посягнути. ■

Ірина МАЦКО

Фото з архіву героїні статті

ІНТЕРВ'Ю

Товариство «Patchwork» підтримує 103 родини

Як українки заснували організацію, що опікується особами з інвалідністю

Крістіна Руденко – українка, мама 19-річної Соні, дівчинки з інвалідністю. Шість років, як вона з чоловіком та донькою переїхали в Краків, і майже шість місяців, як Крістіна з подругами самоорганізувались в Товариство «Patchwork». Це дуже особливе утворення, адже офіційно воно запрацювало за кілька днів до початку великої війни і взяло собі за ціль допомагати українським сім'ям у Польщі, що мають дітей з інвалідністю. Тоді ще ніхто не думав про велику війну та масштаби росту організації, але обставини змусили швидко розвиватись. Як Крістіна та подруги допомагають українцям в складних життєвих обставинах – розповідаємо в інтерв'ю з нею.

Краків – наш новий дім

До Кракова ми жили в Броварах, незадовго перед переїздом виплатили іпотеку і завершили ремонт. З нашого балкону відкривався вид на Київ – я мріяла пити там каву вранці і дивитися на пейзаж. Моя мрія здійснилася всього один раз – вночі перед від'їздом чоловік звільнив балкон від будматеріалів та покликав на каву, так ми попрощалися з улюбленим містом. У нас ніколи не було в планах кудись їхати, нам було добре в Україні, але, на жаль, для дітей та дорослих зі складними діагнозами чи комплексним порушенням розвитку на ту мить було замало можливостей (зокрема, в галузі освіти). Нашою головною метою переїзду було влаштувати доньку до спецшколи, адаптованої під потреби таких дітей.

У перші місяці адаптації було відчуття, ніби ми застрягли між двох світів – Соні було (і є) добре в польській школі, серед своїх однолітків, під наглядом вчителів з величезним досвідом і практичними навичками роботи з дітьми, і ми за це трималися, але туга за Україною, родиною, друзями була настільки сильною, що кілька разів чоловік приходив додому і починав збирати валізи. Стало легше, коли знайшли тут нових друзів.

Ми обрали Краків, бо він має свою, унікальну атмосферу. Він «камерний», не такий галасливий і стрімкий, як мегаполіси, але водночас дуже різноманітний – деякі райони нагадують нам Львів, Одесу, Київ. Тут постійно щось відбувається, можна знайти собі заняття на будь-який смак – тут ніколи не буває нудно. Артем, мій чоловік, бере участь у щорічних фестивалях госпел-музики, до війни ми з ним знімалися як статисти в художніх фільмах, Соня з татом ставили спектаклі у театральних групах.

До того ж у Кракові дуже гарна інфраструктура, більшість трамваїв з низькою посадкою, навіть у старих районах біля багатьох кав'ярень, музеїв, адміністративних будинків – пандуси, на зупинках можна увімкнути звукові сповіщення для людей з проблемами зору. Історичні пам'ятки, які постійно реставрують і за якими дуже старанно доглядають. Смачна їжа на кожному кроці. Для нас Краків дійсно другий дім, дуже затишний, зручний і привітний.

Соня та її адаптація

Як я казала вище, ми переїхали виключно задля нашої доні, тому її комфорт завжди був на першому місці. Спочатку не все було гладко, бо зазвичай Соня за будь-яку активність – коли ми втрюх, але до переїзду перенесла кілька складних операцій (в Києві, Німеччині та останню – у Польщі). Після цього сприймала будь-який переліт літаком як намір на чергову госпіталізацію. Нам і вчителям знадобився рік, щоб відновити її психоемоційний стан. Зараз вона дуже щаслива в школі серед своїх однолітків, де кожного дня відбувається повно цікавих речей. Звичайно, сумує за бабусями та дідусями, за українською мовою – у школі їй часто ставлять українські пісні, вона любить їх слухати, на день народження у травні спеціально вивчили і заспівали для неї «Ой, у лузі червона калина».

Соня навчається у державній спеціальній школі №11, яка була заснована в 90-х роках групою ентузіастів – батьків і спеціальних педагогів. Зараз це одна з найкращих шкіл у Польщі, яка проводить тренінги, семінари для викладачів й опікунів.

Влаштуватися у цю школу було дуже складно: коли ми переїхали до Кракова, Соні було 13 років – багато діагнозів, з польських випісок – тільки виписки про ортопедичні операції, польською тоді ми розмовляли дуже погано, жодних контактів, все треба було починати з нуля. Зі шкіл нас відправляли на обстеження до психолого-педагогічного консультативного центру, а звідти – назад до школи, і так по колу. Але врешті-решт ми досягли порозуміння.

Як створилося Товариство «Patchwork» та як допомагають українцям зараз

Перший час, коли сім'я з дитиною з інвалідністю переїжджає до іншої країни, є надзвичайно важким, батьки закриті, на самоті з собою, часто не знають мови, місцевих процедур і просто можуть емоційно та психологічно зламатись. Ті ж, хто довго тут, більшу частину часу проводять зі своїми дітьми. Діти – подарунок

від Бога, але й дітям, і батькам періодично треба відводити час для себе. Опікуни (переважно мами) часто забувають про це в щоденних клопотах, особливо коли у дитини складний діагноз.

Марія Бухановська – спеціальна педагогиня з великим досвідом і величезною емпатією, вирішила змінити цей статус-кво і створила неформальну групу для мігранток-мам дітей з інвалідністю. Впродовж двох років ми свідомо виділяли на себе час – збиралися разом на каву, екскурсії, фотосесії, пару раз вибиралися з ночівлею в будиночок на озері та в гори, створили свій чат, у якому обмінювалися цікавою та корисною інформацією. Згодом, ми вирішили, що хочемо не просто проводити час разом, а й допомагати тим сім'ям, які приїждять до Польщі.

Тож, ми подали заявку на реєстрацію нашого Товариства за кілька днів до початку війни. З першого дня повномасштабного вторгнення всі довгострокові цілі відійшли на другий план, головною метою було надати прихисток якомога більшій кількості родин з інвалідністю, задовільнити їхні базові потреби (харчування, одяг, житло, зняття гострих медичних станів, психологічна підтримка). Ще вчора у цих родин був усталений ритм життя, навчання, робота, дім, сьогодні вони опинилися в іншій країні, не з власної волі, після виснажливих діб евакуації – я сподіваюсь, що наша підтримка допомагає їм хоч у якійсь мірі віднайти гідність, надію, силу.

Ми проводимо родини через всі етапи інтеграції в новій країні – допомагаємо отримати PESEL, знайти житло, оформити документацію на отримання польського свідоцтва про інвалідність, допомагаємо з пошуком спеціалістів, дитсадків, придбанням ортопедичного взуття, обладнанням, пояснюємо нюанси польської медичної системи, перекладаємо на консультаціях з лікарями, маємо невеликий склад, де завдяки польським організаціям і приватним особам завжди маємо певний запас харчових продуктів тривалого зберігання, памперсів, гігієнічних засобів, постільної білизни.

Також ми надаємо можливість занять з психологами, реабілітологами, онлайн курс польської мови, адаптований під потреби опікунів осіб з інвалідністю (з включенням медичної термінології і лексики, пов'язаної з оформленням документації в адміністраціях міста).

Зараз «Patchwork» складається з шістьох осіб (спеціальний педагог і п'ять мам дітей з інвалідністю, які емігрували до Польщі за кілька років до війни). З самого початку війни нам допомагають наші чоловіки і польські партнери.

Наша цільова аудиторія – мігрантські родини дітей і молоді з інвалідністю (зокрема ті, які евакуювалися до Польщі з України з початком війни). Переважно це родини, що перебувають у Кракові та Малопольському воєводстві, але ми також підтримуємо дистанційно родини в інших регіонах Польщі.

Певній кількості родин ми допомогли переїхати до інших країн, хтось повернувся до України. На цю мить у нас під опікою 103 родини, які мають статус тимчасового захисту.

Плани організації на майбутнє

У нас багато планів як коротко-, так і довгострокових. Завдяки допомозі спонсорів з 1 липня ми орендуємо офісне приміщення, яке з 1 вересня також буде функціонувати як Центр підтримки й інтеграції для родин дітей з інвалідністю. Плануємо проводити тут заняття з реабілітації, сенсорної інтеграції, логопедичні заняття для дітей (перевага надаватиметься дітям, які ще не змогли влаштуватися в міських школах чи садках). Також плануємо курс польської мови для батьків і курси профорієнтації для мам, які хочуть реалізувати себе на ринку праці, – почнемо з курсу комп'ютерної грамоти й англійської мови. В планах – лекції фахівців про особливості працевлаштування, ведення підприємницької діяльності в Польщі тощо. В довгострокових мріях – інтеграційні виїзди для родин, літні табори, будинок підтриманого/спільного проживання для наших дітей – дорослих осіб з комплексними порушеннями розвитку, коли батьки через вік або стан здоров'я не зможуть ними опікуватися цілодобово. Щоб реалізувати ці цілі і задовольнити потреби родин, кількість яких невпинно зростає, ми постійно шукаємо спонсорів. Ми хочемо, щоб наші зміни носили системний характер, і постійно за-

Товариство «Patchwork»

Крістіна Руденко з дочкою та чоловіком

хишаємо інтереси осіб з інвалідністю та їхніх опікунів, розповідаємо про їхні потреби на всіх державних рівнях, починаючи з місцевих органів самоврядування і вище.

Про власне самопочуття та роль Бога у житті

Поки що у мене не дуже виходить з балансом у житті – але, гадаю, у перші місяці війни всі волонтери діяли в такому шаленому режимі. Ми всі розуміємо, що ця війна, на жаль, не припиниться завтра чи післязавтра, тож мені зараз важливо віднайти баланс між родиною, діяльністю «Patchwork» та моєю працею як перекладачки, до якої зараз частково намагаюсь повернутися, бо це моя улюблена справа і я не готова з нею прощатись. В юності я займалася легкою атлетикою, бігала на довгі дистанції, тож знаю, як це працює – час переходити зі спринту на стаєрські дистанції, розраховувати сили, можливості, делегувати певні обов'язки. Перед нами марафон, але я вірю в нашу дрім-тім з «Patchwork» і вірю в Україну.

До того ж, я з цим не сам на сам – у мене є любляча родина, коханий чоловік, який мене дуже підтримує і є моїм найкращим другом. Також мені допомагає Бог. Він – член родини, друг, наставник, Батько. Без Нього все це життя би втратило сенс. Я не знаю, як люди справляються без Бога, особливо зараз.

Від самого народження Софійки Бог робив у нашому житті багато чудес! У найважчі миті Його присутність була особливо відчутною, майже на фізичному рівні. Я досі не знаю, що сказати батькам, у яких народжується дитина з інвалідністю. Мамі, дитина якої в реанімації чи на апараті ШВЛ. Мамі дитини з інвалідністю, яка втратила на війні коханого чоловіка або дитину. Мабуть, і немає правильних слів. Але я можу бути поряд. І інколи хоч трохи наблизити присутність Бога.

Я не дуже люблю та вмію ділитися внутрішніми переживаннями, для мене найкращим психотерапевтом є Бог, пару разів, коли було особливо важко, я зверталася до близьких віруючих друзів, але це було більше для того, щоб виговоритися, відчутти дружнє плече. Проте за ці місяці з нашою командою «Patchwork» провела кілька чудових зустрічей Сусанна Качмар, психотерапевтка зі Львова, після яких я зрозуміла, що психотерапія від досвідченого психолога має сенс, і якщо люди відчувають потребу в такій терапії, особливо зараз, після всього, що вони пережили у бомбосховищах, під час окупації, то варто нею скористатися, тільки треба дуже уважно вибирати психолога.

Зараз я мрію нарешті виспатись, почитати книжку, справжню, паперову, у зручному кріслі, щоб нікуди не поспішати, смакувати кожну сторінку. Ще я б пішла нарешті з чоловіком на джаз чи блюз, так, як ми це робили в нашій юності та відвідала б з родиною острів Вліланд і Сполучені Штати. Але найголовніша мрія – дійти разом до перемоги, тож решта може зачекати. ■

Нія НІКЕЛЬ

Фото з архіву героїні статті

Греко-католицька Люцина

Были сте в Люцині?

Колиси Лемкы ходили там на піше, а гнеска іздыт. Недавно, ишы перед пандемійом, в Люцині віділ ем знаемых з Горлиц, Ждыні и Конечной. Не вшыткы знають, адже повім, же Люцина то *Lutina* — русинське село пряшівського краю в Словачії, лежить близко Сабінова. З Люцины до Высовы в 1925 році з люциньского кермеша вертала Фірия, коли-то перший раз на горі Явір вздріла Богородицю.

Кед ишы не были сте там, то заздрите на страну: bazilikalutina.sk и з паска выберите посльідню загорідку-ФОТО, або идте за едным з мотузыків, котры сут в правім гірнім розі (*Bazilika*; 3D pohľad; *Miniskanzen*; *Panoramaticke mapy*).

Жебы зрозуміти чом наші предкы там ходили, треба цофнути ся до 1851 рока (більше найдете в загорідці — *Historia*). Того рока на Преображия Господне (19 серпня) рано, деси коло девятой години, Зузана Фекете з дітми зберала в лісі грибы. Кед почула битя церковных дзвонів, кликаючых мирян на святочну Службу Божу, клякла там, де гнеска стоїт крест. Найдете го при капличці св. Миколая з джерелом

в середині, то найвыше місце люциньской Сьвятой Горы. Приклякла не за ради голосу дзвонів, але за то, же взріла єпископа, нагадуючого св. Миколая, котрого не раз віділа в намісній іконі церковного іконостаса. Накричал на ню, же в так велике сьвято не пішла до церкви помолити ся, лем ту ходит за грибами и то з дітми. Прибувала оправдати ся, же єст бідна, же дарами ліса хоче накормити діти. Миколай не одпушал, наказал ей ден сьвятий все сьвятити. Мала о вшыткім, што ся стало, оповісти селянам и єгомосьцьови. Оповіла, але ани єгомосьць, ани нхто в селі не повірил ей. Од того часу селяне мали ей за божевільну Зузану. Кед св. Миколай пришол до ей хыжы, закликала шолтыся, жебы потвердил. Не зробил того, бо Миколая не віділ, адже дальше вшыткы бідну Зузану мали за божевільну. Зузана перестала бесідувати, так як колиси Захарий — отец Йоана Предтечы. Люциняне не встрашили ся того, але віділи, же Зузана міцно пережыват їхню недовіру. Подумали си, же певні з того вшыткого хыбаль аджи захворіла. Думали, же оніміла, бо переняла ся, же переконати їх не потрафила. Не лишыли ей саму

собі, закликали дохтора, але місцевий и пряшівський (єпархяльний) дохтор и кошыцкий психолог ствердили єдно и того саме, же Зузана єст здорова на тілі и на умі. Товды люде почали ей довіряти, поставлено крест (там, де Миколай наказал Зузані го поставити), а парох зразу го посьвятил. Зузана почала радити, нераз ишы віділа Миколая, але тепер люде юж ей вірили на слово.

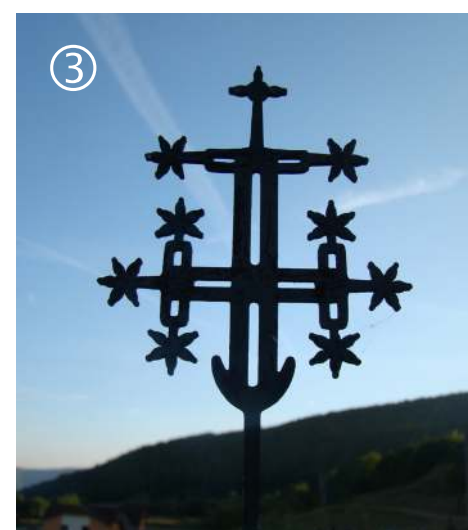
Каплиця Успеня Пресвятой Богородиці на люциньській горі стоїт од 1854 рока, збудовано ей пониже згаданой капличці св. Миколая. Ікону Успеня Зузана мала юж од якисого часу, отримала ей од св. Миколая. Зузана ікону дала на переходаня парохови, пак передал ей до капличці, але скорше ей посьвятил. Перше паломничество на люциньску Сьвяту Гору вышло в 1855 році. Люцина на тых паломництвах скорыстала, скорше зачала ся розвивати и в 1866 році стала самостійном парохійом. Скорше была лем дочерном церквом парохії в Ганіговцях.

Каплицю св. Миколая на горі, тоту з джерелом в середині, збудовано пізніше, аж в 1878 році. В 1896 році в Люцині розпочато будову гнешньої муруваной церкви. Кед лем ей закінчено, в тым самым році згоріла стара деревяна (в 1908 році). Гнеска на місци, де стояла, находит ся лем зарис ей фундаментів, зреконтруувана стоїт выше на горбочку. В роках 2006-2009 нову мурувану церков побільшено о бічны навы. Ліва єст отверта, а права єст каплицьом и має выд малой церкви, має іконостас. Нову каплицю пристроєно бароковом сьціном ікон и таким самым олтарьом, привезено іх з церкви св. Параскевы з Новой Полянки. Сут бароковы, існуют од 1766 рока.

До Люцины не конечні мус іхати на Спаса, коли будь можете поїхати там. Вздріти як даколи може быти и в нас на Яворі. На люциньській Сьвятій Горі нише молят ся греко-католики, а православны кус вышше. Єст мирні, молят ся до того самого Бога, але кажды в себе и зо своїма. В *Lutini* можете быти, але на Сьвяту Гору, адже там, де праві сто років тому ходила Фірия и іншы Руснакы, не мусите ити. В Люцині можна не лем помолити ся, але и одпочати, на люциньській Сьвятій Горі стрінув ем дохтори з Прагы, ходили по луці и зберали зіля. До Люцины вратат ся выбрати, бо в тім селі 31 серпня 2016 рока завершено реалізацію не-малого проекту: *Záchrana a prezentácia spoločného dedičstva*. Жебы відіти, што завдякы проекту в Люцині створено, старчыт зімати за сес мотузок: miniskanzen.sk/clanok/album-1. Кед не мате такой можливости, позрийте на фотографії, котры знал ем. Кед будете в Люцині, довідате ся, што цікавого можете звыджати в найблишші околиці, краще будете знати, де и за чым іхати.

Мене цікавят стары церковны кресты, ручна ковальська робота. В Люцині мам іх на вытягніня руки, могу з близка ся ім попризерати, не потрібую лорнеткы, а в апараті не мушу ужывати зуму. Вкажу церков з трьома цікавыма крестами (знимка 1). Знам, же поїхати мушу до Гуткы, до села з церквом о прекрасных крестах.

Середушній, сес з навы (знимка 2), єст рівнораменным грецкым крестом. Його вертикальне рамено стоїт на півмісяцю, бесідує, же християнство

перемогло іслам (півмісяць єст знаком магометан). Долом єст розшырене и має форму трикутника, адже образує Бога отверающего ся на люди, выходящего нам на зустріч, идучого по нас. Рамено горизонтальне єст простокутне (*prostokątne*), адже символізує грішных люды. Єст простокутне, бо розпяти сут на нім наші гріхы, на кресті змазал іх Ісус Христос. Оба кінці того рамена закінчены сут малыма грецкыма крестиками. На вертикальнім рамени тіж єст такі крестик, а на ним маме ишы єден крест, він так як головний стоїт на півмісяцю.

Крест з дзвінниці тіж єст цікавий (знимка 3), єст найблишше неба, хыбаль за то єст медже зьвіздами. Тяжат му єднак наші гріхы, а символізуют іх простокутники, дочеплены на трьох його кінцях.

Посльідным крестом єст крест сьвятитища, стоїт на півмісяцю. Виджу в нім аж три крести, вшыткы сут єдно-раменны и рівнораменны, адже грецкы. На найбільшым середушнім, на вертикальнім рамени, високо двыгнений єст крест св. Андрия. Його горизонтальне рамено тіж передолжене єст меншыма грецкыма крестиками. Другий складат ся з двох простокутників и «прибитий» єст до першого, оба його простокутники сут юж змінены. Мають заокруглены рогы, тратят канты — адже грішніст. Вертикальний єст барже заокруглений, бо находит ся блишше Бога (колесо єст символом досконалости Бога) и иде в добрім напрямі, в гору до Бога. Третім крестом, котрого виджу в тім єднім кресті, єст крест-трійця. Творят го потрібны схрещены зо собом лінії и зо вшыткых стран оточений єст малима крестиками. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА
Фото автора статті

Історія

Творити всупереч

Як, власне, і жити всупереч обставинам – стало принципом Любові Панченко. Вона не обирала такої долі, просто, як говорив про свою знайому Євген Сверстюк: «Вона живе в чарівному світі і через свої геніальні роботи намагалась відкрити цей світ для нас». Але щоб відкрити цей світ для нас, художниці довелося пройти нелегкий шлях.

Творчість — не примха

З самого дитинства Любові потрібно було доводити, що малювання для неї не просто дитяча забаганка, а життєвий вибір. Особливо складно йшов діалог із батьками. Хоч саме мама Ольга і дала уявлення маленькій Любі про красу української традиційної вишивки. Вона вишивала рушники і сорочки, шила-перешивала одяг, щоб одягнути родину і прикрасити хату. Ті вишиті рушники і скатертини, подушки і фіранки, фартушки і святкові сорочки створювали домашній затишок і творили в дитячій душі перші уявлення про красу. А коли Люба взяла до рук олівця і сама почала малювати, батьки такого потягу не зрозуміли. Адже то було несерйозне заняття. Найперше потрібно було працювати, а малювання тільки відволікало від роботи.

Та дочка з батьками не погодилась. Після закінчення семирічної школи, попри нехвалення батьків, Люба вступила до Київського училища прикладного мистецтва на відділення вишивки. Там разом із загальноосвітніми дисциплінами (випускники отримували середню спеціальну освіту) вивчали не тільки різноманітні техніки вишивання, але й традиційний орнамент, історію мистецтва, класичний малюнок тощо.

Життя в столиці виявилось нелегким. Люба мешкала в гуртожитку і виживала на мізерну учнівську стипендію, часто хворіла, а систематичне недоїдання призвело до тяжкої дистрофії. Дівчина надовго потрапила до лікарні, перенесла важку операцію. Вчителі співчували і намагалися допомогти, часом навіть запрошували до себе, щоб підгодувати. Саме голод, фізичне та моральне виснаження уже в старості призведуть до смерті жінки. Отримавши диплом, влаштувалася на роботу до кравецької майстерні. Але їй все ж хотілося вдосконалювати художній хист.

Так, на початку 1960-х років у Києві запрацювала філія Львівського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова. Туди на вечірнє відділення факультету графіки вступила Любов Панченко. Протягом навчання вона опанувала техніку ліногравюри, багато малювала, захоплювалася поезією і створила серію малюнків-ілюстрацій до українських пісень та поезій, подорожувала польськими селами, збираючи вироби народного мистецтва: рушники, сорочки.

Батьки Люби вже давно змирились із захопленням дочки. Вірніше, прийняли той факт, що творчість для неї стала

▲ Любов Панченко

не просто примхою, а працею, куди млода дівчина вклала серце і душу.

Від визнання до забуття

На 1960-ті роки припадає період активної діяльності Любові Панченко. І це був час не просто пошуку власного творчого шляху, а визнання її багатогранного таланту. Переломним стало знайомство з київським Клубом творчої молоді «Сучасник» — осередком шістдесятництва в столиці. З'явилося багато друзів, Люба почала відвідувати заочатковану при клубі літературну студію «Брама», хор «Жайворонок», брала участь у щорічних організованих клубом колядницьких ватагах. Люба Панченко отримала можливість сповна реалізувати свій творчий потенціал: шила народне вбрання членам хору «Жайворонок», створювала афіші для літературних вечорів, малювала портрети Тараса Шевченка з цитатою «Борітеся — поборете!», робила ескізи українських рушників для Музею Тараса Шевченка, шила свити і вишивала сорочки на численні прохання знайомих.

Реалізовується жінка і як художниця. У 1965-му з подорожі до Карпат Любов Панченко привезла велику серію акварелей і малюнків, потім вона ще не раз поверталася до цих мальовничих місць. Також художниця створювала ліричні пейзажі рідної Бучі, Ірпеня і Києва, привозила замальовки з поїздки на Кавказ, нашивдуроч робила портрети друзів.

▲ Червона калина. Колаж. Пальтова тканина

В той же час розкривається її талант модельєрки сучасного українського одягу, створеного за народними традиціями і з використанням елементів національного українського вбрання. Любов Панченко створила свій упізнаваний стиль.

Вона на той час працювала у Проектно-конструкторському технологічному інституті на посаді художника-модельєра. Запропоновані Любов'ю Панченко моделі одягу (свити, спідниці, пояси), а також розроблені нею узори до вишивання в цей час охоче друкували в журналі «Радянська жінка». Про художницю з'явилися схвальні відгуки у київських газетах. У 1968-му в Донецьку відбулася творча виставка, на якій були представлені дизайнерські моделі Любові Панченко. Її творчий стиль поєднання традиційного крою з особливо вишуканим яскравим дизайном, в якому квіткові композиції та геометричні орнаменти не є точним копіюванням зразків народного мистецтва, але її власним творчим осмисленням цілісного і гармонійного образу моделі.

Коли Любов Панченко працювала в Республіканському будинку моделей, складалося враження творчої свободи. Але це була всього лише ілюзія. Те, що влада категорично відхиляла для показу широкому радянському загалу, не кажучи вже про запровадження у виробництво, тут у невеличкому залі показували іноземним гостям як доказ вільного розвитку національної культури. Іноземні гості були у захваті, а Люба вкотре вислуховувала від керівництва зауваження, що міністру не зовсім подобається те, що вона робить, — треба змінити стиль. Відповіла роздратовано: «Може, краще змінити міністра?»

▲ Купала. Колаж. Пальтова тканина

Від шиття залишалося чимало обрізків різної тканини, і Люба знайшла їм застосування. Підібрані за кольором і фактурою клаптики створювали ілюзію об'ємного живописного полотна — так народжувалися її колажі-аплікації з пальтової тканини на пресованому картоні. Захоплення цією технікою припадає на 1973—1975 роки. Це вже був час, коли на всі проєкти українства йшов тотальний наступ.

Талант Любові Панченко був очевидним для всіх, хто хоч раз бачив її роботи. А проте їй відмовляли у виставках і публікаціях, вона лишалася невідомою для широкого загалу. Моделі одягу, розроблені Панченко, не йшли у виробництво. А сама художниця фактично залишалася без роботи.

Повторне «відкриття»

1980-ті роки принесли зміни як в політичне, так і культурне життя. Для Любові Панченко прийшов час повторного «відкриття» для громадськості. У 1983-му Київська міська рада започаткувала літературно-художній журнал «Київ», першим редактором якого став колишній член Клубу творчої молоді письменник Володимир Дрозд. Редакція намагалася підтримувати належний художній рівень видання, з рідколлецією журналу як художник активно співпрацював і Олексій Олійник — чоловік Любові Панченко. За часів «перебудови» він використав нагоду показати карти-

▲ Звірятко. Декоративний розпис

ни своєї дружини, і в редакції журналу у 1988-му вперше за багато років відбулася виставка її творів.

Друзі художниці прагнули привернути увагу громадськості до її творчості. Так, Микола Плахотнюк, давній приятель Любові Панченко, звернувся до Бучанської та Ірпінської міськрад з інформацією про те, що поруч з ними мешкає самотня і дуже талановита художниця, творчість якої може скласти славу місту. І нарешті у квітні 1992 року в Ірпені відбулася виставка робіт Любові Панченко. Микола Плахотнюк згадував про неї так: «На презентації було людно. Багато людей приїхало з Києва: літератори, художники, жайворонята, яким Люба вишивала і краєла костюми,

і всі ті, хто шанує мистецтво художниці... А над людьми, що прийшли на виставку, палахкотіли всіма барвами розписи й аплікації Любові Панченко. Поміж ними аплікація, на якій запитально великими очима дивився Тарас, на іншій стіні аплікація «Вогнище інквізиції» за твором Шевченка «Єретик». Палахкотить, палає, пропикає наскрізь...»

2000-ні роки стали часом визнання творчості Любові Панченко. Організуються численні персональні або колективні виставки робіт українських митців, де чільне місце посідають твори Панченко. Крім того, у 2012-му було відкрито «Музей шістдесятництва», куди художниця передала більшу частину свого творчого спадку.

Натомість доживала життя Любов Панченко на самоті в Лісовій Бучі. Коли ж 24 лютого 2022-го розпочалась повномасштабна російська агресія проти України, і Буча фактично перебувала в окупації, то 84-річна мисткиня опинилась в голодній ізоляції. Підірване здоров'я Любові Панченко не витримало важкого випробування і вона померла 30 квітня цього року в лікарні. Як сказав про почесну громадянку міста Буча її мер — Анатолій Федорук: «Любов Панченко не змогли зламати в КДБ, але художниця постраждала під час нової російської навали». ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК
Фото з Вікіпедії

КУЛЬТУРА

Олесь Ульяненко

Самоспалення як перемога

Перший польський переклад Олеся Ульяненка побачив світ

Під однією обкладинкою вийшли романи «Сталінка» і «Дофін сатани». Видання в перекладі Анни Коженьовської-Бігун підготовлено Познанським товариством ім. Івана Франка.

Олесь Ульяненко — найконтрверсійніший і найталановитіший український прозаїк. А також — єдиний літератор-лауреат малої премії імені Тараса Шевченка та єдиний письменник в історії незалежної України, твори якого були заборонені. За роман «Знак Саваофа» Українська православна церква Московського патріархату оголосила йому анафему, а сумнозвісна Комісія з питань суспільної моралі визнала роман «Жінка його мрії» порнографічним і на цій підставі книгу вилучили з продажу. А втім, як сказав колись сам письменник: «Хороша книга — це майже завжди заборонена книга».

Ульяненко часто жив подібно до героїв його творів: не мав постійної роботи, лишався без даху над головою, заробляв у нелегальних боксерських клубах, служив у армії в Афганістані та Східній Німеччині, деякий час навіть був якутським шаманом, а обставини його смерті в 2010 році досі нез'ясовані. Проте він увійшов у історію не колоритною біографією, а своїм письмом. Наразі Ульяненка можна вважати найбільш значущим автором україномовної міської прози часів Незалежності.

«Сталінка», написана в 1994 році, — його центральний твір. Ульяненко зображує життя в психіатричній лікарні в київському районі Деміївка (раніше — «Сталінка»), де люди поволі перетворюються на овочі, позбавлені будь-якої гідності та контакту із зовнішнім світом. Вони приречені на смерть як «останки людей». Проте не всі. Головний герой — Йона — намагається втекти, але свобода в «країні вічних дурнів і мучителів» йде пліч-о-пліч із хаосом, обманом і розпустою. Життя в стінах психлікарні було гнітючим, жорстоким і тваринним, однак і втеча не приносить справжнього звільнення.

У свою чергу «Дофін сатани» — це яскравий детектив з елементами психологічного трилера, який вражає та зворушує водночас. Головний герой — витончений інтелектуал, але за привабливою маскою ховається нелюдубивця. Роман сповнений несподіваних поворотів і напруги до останньої сторінки.

«Наше слово» поговорило про Ульяненка з головою Познанського товариства ім. Франка Пшемиславом Лісом-Маркевичем та професоркою кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Університету ім. Адама Міцкевича, літературознавчиною Анною Горнятко-Шумилович.

Пшемислав Ліс-Маркевич:
«Він у будь-якому покидьку міг знайти добро»

— Як ви дізналися про Ульяненка?

— Про нього мені розповів або Юрій Винничук, або хтось із моїх викладачів, коли я ще був студентом української філології. Я прочитав усі його романи, почавши з «Жінки його мрії». Потім моя викладачка Анна Горнятко-Шумилович, котра теж цікавиться ним, запропонувала участь у конференції, на якій я обговорював «Квіти Содому», а пізніше написав статтю про цей роман. І зрештою я вирішив опублікувати Ульяненка у видавництві, заснованому мною.

— Чи не було це ризиком — видавати письменника, цілковито невідомого в Польщі?

— Але ж більшість українських авторів невідомі тут. У Польщі трохи знають Жадана й Оксану Забужко. Хтось ще згадає про Шевченка, та й усе. Я вирішив перекладати і класику, і сучасну літературу. Ми почали з Івана Франка. Згодом видали «Марію» Уласа Самчука, є в планах «Місто» Валеріана Підмогильного, «Записки кирпатого Мефистофеля» Винниченка, Коцюбинський. І так само ми цікавимося сучасним письменством: надрукували «Століття Якова» Володимира Лиса. І ось дійшла черга Ульяненка. «Сталінку» і «Дофін Сатани» видали так само, як вони вийшли колись в Україні — під однією обкладинкою.

— Чому ви вирішили почати саме з них?

— Спочатку я хотів видати «Квіти Содому» і «Жінку його мрії». Але «Сталінка» — його найвідоміший твір. Сам по собі це коротенький роман, а разом з «Дофіном» вийшло цілком солідне видання. Хотів і сам перекладати, проте в мене для цього бракувало часу, тож ми звернулися до перекладачки Анни Коженьовської-Бігун.

— Чи складна це була робота?

— Перекладати Ульяненка — то насправді можна порізати собі вени, якщо людина не має власної уяви й фантазії і не хоче вникати в суть. А суть випливає з контексту: треба зрозуміти, в якому він стані був, що хотів передати. Тож коли я отримав першу версію «Сталінки», то ми мало не посварилися з перекладачкою. Зрештою дав їй свободу. Тож Анна підійшла до перекладу більш художньо, і вийшло дуже добре. Зрештою, вона дуже хороша перекладачка. Були ще правки на стадії набору, я думав, що здурію — так довго це було. Але ми впоралися. Будемо й далі його пропагувати.

— За що ви любите Ульяненка?

— Він дуже майстерно володіє українською. Можу навіть сказати, що він віртуоз слова. Використовує багато слів, які я не знав і ніхто не міг мені сказати, що то за слова. Навіть перекладачка, бувало, впадала в розпач. Дуже великий словниковий запас. Тобто, по-перше, віртуозна мова. Крім того, він якнайповніше змальовує суспільні явища та людей, у вичерпних образах. Коли він описує людину, то пише про все. Навіть згадає речі, від яких читачі червоніють. Не застосовує натяків, не змушує читача працювати за нього, щоб аудиторія не губилася в інтерпретаціях, а йшла саме тим шляхом, яким він хоче. Тож мені подобається його авторська відвага: він каже все як є. Нічого забороненого. Звісно, хтось обурюється — а Ульяненку весь той праведний гнів був по цимбалах. Я трішки тої відваги від нього набрався в своїй прозі. Якщо Ульяненко так писав, то чому мені не можна? Він, можна сказати, проторував цей шлях для інших. Причому він всю брутальність описує не вульгарно, а гарною українською. Тих-таки наркозалежних зображав як людей добрих. Він у будь-якому покидьку міг знайти добро. Він сам опинявся в різних життєвих ситуаціях і знав про що каже.

Анна Горнятко-Шумилович:
«Проза Ульяненка здалась мені дуже глибокою»

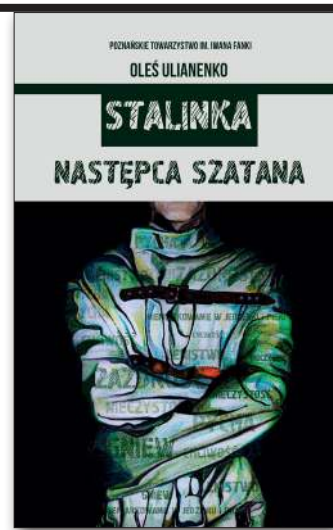
— Як ви дізналися про Ульяненка?

— Я дуже часто їздила за книжками у Львів. Якось мені вдалося купити першу книжку Василя Габора з серії «Приватна колекція» — збірку новітньої української малої прози й критики 1980-90-х. Там була вміщена «Угода» Ульяненка. Я прочитала книжку із захопленням, бо загалом люблю жанр оповідання, а «Угода» просто стала потрясінням. Я українка за походженням, ми завжди ідеалізували Україну, виховувалися у дусі козацтва, любові до всього українського, святості материнства. І тут це оповідання, що показувало справжню дійсність перехідного етапу в Україні — 1980-90-х років. Так я і почала ним цікавитись. Загалом я написала про Ульяненка 10 статей — 3 польською і 7 українською.

— За що він вам подобається?

— Я любителька традиційного українського письма: Леся Українка, Тарас Шевченко. Класика ближча моему світосприйняттю. Однак я почала розуміти, що вона не передає характеру змін в країні, що трохи відстає від сучасних проблем, з якими стикається українська нація. Проза Ульяненка здалась мені дуже глибокою. На перший погляд я могла би відреагувати на цю літературу заборонаю (сміється) — не читати вагітним, малолітнім і людям із серцевими проблемами. Але я скажу щиро, що, бувало, не могла його дочитати, але потім поверталась до книжки. Пам'ятаю, як вразив «Дофін Сатани», початок з жорстоким убивством, але мені порадили читати Ульяненка технічно — так можна це назвати. І тоді відсторонююся від усіх тих звірств, витягаємо те, що є на другому плані.

Його головна мета — сказати: «Не будьте такими свинями, які є в моїх книжках». І це не дозволяє задрімати людині, вихованій у більш традиційній естетиці. Це проза суспільного спрямування. Україна потребує такої літератури, щоб схаменутися, як сказав Шевченко. Треба пройти скрізь оцю

брутальну метафорику й подивитися глибше, бачити, яка мета. А мета творчості — зцілити суспільство, яке мусить порвати з лихим спадком. Пам'ятаю Соломія Павличко незадовго до своєї смерті сказала, що наратив насильства притаманний українській літературі, бо та постійно боролась за своє виживання. Цей мотив насильства можна віднайти і в Шевченка, і в «Розстріляного відродження», і в шістдесятників. Без цього ми не обійдемося, аби оздоровити свою ментальність.

— Кому Ульяненко міг би бути цікавим у Польщі?

— Думаю, він матиме відгук. Можу сказати про студентів україністики. Вони починають з класики, а на останніх курсах уже мають читати сучасну літературу та бачать, що вона зовсім інакша. Тому ми Ульяненка даємо вже в магістратурі, аби його краще могли зрозуміти. Не всі його сприймають. Але якщо їм представити історію України, боротьбу українців за виживання як нації, то вони розуміють, що така література мусила з'явитися. І багато цих молодих людей таки приймають Ульяненка, хоча вони й шоковані. Старшим людям, що живуть в ідеальному світі козаччини й гуцульщини, така естетика може не підійти. Молодь, читаючи Ульяненка, розуміє душу українськості та її потребу оновлення. Що ж до самого Олеся, то він заплатив найвищу ціну за те, що писав правду. Був зацікавлений на ідеї відновлення українського життя, що поляки теж повинні зрозуміти. Просто згорів на тому, що робив. Самоспалення як перемога.

— Думка про те, що він був занадто зосереджений на темних сторонах життя, вам явно не близька.

— Показуючи ті страхиття, Ульяненко, на мою думку, не був причетний до «порнографії страждання» або чорнухи. Він завжди завершує надією. Всі його злочинці покарані так чи інакше. Відчувається елемент християнської віри у відплату, моралізм. Ульяненко дуже строгий мораліст. Тому він обґрунтовано не погоджувався, коли його називали чорнушником — бо чорнуха лише милується гидким і не більше. До речі, моя стаття польською мовою входить у колективну монографію про Ульяненка, там я порушила таку тему у нього, як ніжність.

— Звучить парадоксально.

— Вона в нього є і вже тому його варто читати. Не знаючи обставин і реалій, читачі матимуть хибне враження. Але якщо розібратися глибше, зрозуміємо, що він не мав іншого вибору. Загребельний, якого він дуже шанував, сказав, що це дорога без керманіча, бо кожний його твір жорстокіший від попереднього. Але завжди можна віднайти ці елементи ніжності. Це тоді, коли звертаємо увагу на інших. Думаємо про інших. Не про себе. Про інше буття. І саме це можемо констатувати в Ульяненка. Він жив для інших. Як сказав Стус, Україна — це «мій трунок і трутизна». Ульяненко не міг нормально жити, дивлячись на те що діється. Не кожний спроможний на таку посвяту себе. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

Фото з архівів героїв статті

СПОГАДИ

Олександра Сеньків – до 100-річчя від дня народження (1922-2022)

Олександра Сеньків народилася 7 вересня 1922 року в Коломиї (Україна). Випускниця педагогічного інституту у Львові. У 1945-1958 роках була вчителькою і директоркою початкових і середніх шкіл тодішньої Дрогобицької області.

Польське Міністерство освіти у 1959 році визнало її освіту рівноцінною магістерському рівню.

Роботу в Бартошицькому педлиці № 2 вона розпочала 1 вересня 1959 року і працювала тут до 31 серпня 1965 року. Спочатку викладала фізику, а пізніше – і українську мову та літературу. Потім працювала в середніх і початкових школах в Мальборку та околицях.

Пані Олександра була жінкою середнього зросту, стрункою, повною наснаги і життєвого оптимізму. Перебуваючи в Бартошицях, була у розквіті сил. Енергію і мотивацію до дії передавала колегам і вихованцям та всім, хто з нею спілкувався. Була принциповою, відкритою людиною, часом імпульсивною, вміла настояти на своєму. Ми запам'ятали її як вчительку здібну,

працьовиту, відповідальну і безмежно віддану роботі з молоддю. Була вона вимоглива і послідовна, але водночас сердечна, щира і доброзичлива. Допомогала учням у виконанні домашніх завдань, присвячуючи цьому свій власний час.

Залишивши Україну, вона врятувала собі життя. У Польщі відчувала себе вільно, як на ті часи. Без огляду на обставини говорила рідною мовою, навчила нас унікальних українських патріотичних пісень, мала відвагу зайти до церкви під час шкільної екскурсії. За це й за художню діяльність з учнями місцеве партійне начальство називало її українською націоналісткою.

Професорка Сеньків, крім викладацької роботи, розширила мистецьку діяльність українських класів у небачених масштабах. Була вчителькою, для якої робота в нашому ліцеї без артистичної діяльності не мала б сенсу. То було її захоплення, якому віддавалася сповна. Вїзди з виступами до українських спільнот часто відбувалися й щотижня. Для неї було важливо, що ліцеїсти з українськими піснями і танцями виступали перед спраглою за рідною культурою українською громадою.

У своїх діях була швидка, енергійна і послідовна. Особливо в цьому могли переконатися члени її художніх колективів. І нині згадуємо рішучість професорки, керівниці та балетмейстерки нашого мистецького колективу в одній особі, на одному з концертів. Великий зал в Пасленку повен глядачів. Затяжні оплески, а ми боїмося вийти за завісу. І тут лунає рішуче «Пі-і-і-ішли-и-и-и!» та ми всі раптом опиняємося на сцені.

Професорка Олександра Сеньків залишиться в нашій пам'яті як добра людина, велика українська патріотка та талановита вчителька.

Випускники колишнього
Педагогічного ліцею № 2
в Бартошицях
Фото – з монографії школи

1962 р., Олександра Сеньків
з М. Бусько, матуральний бал

1964 р., клас Олександри Сеньків

1965 р., прощання Олександри
Сеньків з Зузанною Родзевіч

ОГОЛОШЕННЯ

Любачівщина запрошує!

**Хто ще, 75 років потому, пам'ятає своїх предків
і цю пам'ять хоче передати своїм дітям та онукам,
запрошуємо на Любачівщину:**

20.08.2022 о 12:00 Служба Божа в церкві в Горайці, а після – панахиди на цвинтарях в Горайці, Жукові та Новому Селі.

21.08.2022 о 10:00 панахида на цвинтарі в Старому Люблинці, об **11:00** Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а після – панахида на цвинтарі.

27.08.2022 – Верхрата, о **8:00** – Кладовище у Верхраті, о **10:00** – Могила у Монастирі, о **12:00** – Каплиця Бучина.

Хоча б раз на рік пройдемося стежками наших предків! Хто не може поїхати, закликаємо передати свій внесок на упорядкування цвинтарів та ремонт церкви особам, які поїдуть, або переказати на рахунок:

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
Nr rachunku: **50 1600 1462 1838 9708 6000 0006**

з допискою: Darowizna na cele statutowe – Lubliniec.

Церкви на Любачівщині чекають на нас!
Більше інформації у Олени Комар за тел. 502 168 247.

АГАФІЯ КОРПАН 1925–2021

Народилася в місцевості Тенетиське над Солокією, про яку написав книжку Іван Гук.

Пережила переслідування поляків, німців і московитів. Одного з братів Агафії Корпан вбили поляки на очах батьків, другого московити забрали до Сибіру.

Вона вчилася у вчительській школі Яворова, а мешкала в монастирі сестер-василіянок. Там зміцнила свій патріотизм і любов до Бога, які пронесла через усе своє нелегке життя.

Була в гурті засновників церковного життя в Гданську під проводом о. Василя Гриника 1957 р.

Знав я Агафію Корпан понад пів століття. Протягом 65 років вона найбільше з усіх вірян відвідувала богослужіння, не тільки в свята. Не була байдужою до потреб нашої громади, а особливо Церкви.

Ми не знаємо своєї історії і героїв. Хай ця стисла згадка буде посмертною подякою і коротким уроком, як покоління, виховане у душі Церкви, Провсвіт, ОУН в тяжких обставинах, дбало про Україну.

*Згадай: коли вкраїнці брали в рабство
Народи інші? На чий землі
Розбій чинили?..*

(М. Руденко, «Хрест», 1967 р.)

Олег Гнатюк

ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ у ВАРШАВІ

Неділя 19:00
04.09.2022

Сольний концерт

ДМИТРО ЧОНІ – фортепіано

В програмі «Багателі»
Валентина Сильвестрова

Концертна студія
ім. В. Лютославського

Вівторок 19:00
06.09.2022

Камерний концерт

CHAIN ENSEMBLE
АНДЖЕЙ БАУЕР – диригент

Грабовський, Безбородько,
Ланюк, Щетинський

Концертна студія
ім. В. Лютославського

Четвер 19:00
08.09.2022

Ораторіальний концерт

СОЛІСТИ, ХОР та ОРКЕСТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІЛАРМОНІЇ
РОМАН РЕВАКОВИЧ – диригент

Шимко, Алмаші, Фроляк

Концертний зал Національної
філармонії

Квитки можна придбати на **Bilety**

Актуальна інформація – на сайті
www.pmv.org.pl

75 років тому комуністична влада ПНР в межах т.зв. акції «Вісла» насильно депортувала понад 150 тисяч українців з земель, на яких проживали наші предки споконвіку. Ця подія змінила життя нашої громади назавжди. Особливим місцем жаху, квінтесенцією зла, з яким стикнулися депортовані, став табір у Явожні.

У 2022 році, коли рашистська росія напала на Україну для того, щоб знищити її, наш народ, його ідентичність, мову та культуру, усвідомлюємо: мета тих, хто у 1947 році виселяв українців, така ж, як у сьогоденні московських посіпак.

Але Україна та українці стоять та вистоять. Адже народ, який вміє і прагне боротися за свою свободу та незалежність, – не знищити!

**Об'єднання українців у Польщі, Головна управа й управа гуртка в Катовицях
Парафія Успіння Пресвятої Богородиці УГКЦ у Катовицях разом з мером міста Явожно
запрошують всіх вас 10 вересня 2022 року**

на урочисте відзначення 75-ї річниці акції «Вісла» біля пам'ятника жертвам табору у Явожні

9:30 – вихід зі стоянки в мікрорайоні «Стали» (Osiedle Stały) у напрямку пам'ятника жертвам Явожна
10:00 – Архієрейська Свята Літургія за всіх жертв депортації, промови та покладення квітів.
Перехід до Молодіжного дому культури, вул. Inwalidów Wojennych 2
14:00 – театральний спектакль

Запрошуємо учнів та колективи наших шкіл, гуртки та всіх членів ОУП і громади.
Відаймо шану нашим Предкам, пам'ятаймо гнаних та переслідуваних, пишаймося нашими Героями!

Головна управа ОУП

Відзначення співфінансується з державного бюджету

З глибоким сумом повідомляємо, що 18 квітня 2022 року,
на 93-му році життя, відійшла у вічність

† Іванна Міхалко

У травні минуло 75 років, як внаслідок акції «Вісла» родину Бучиків – батьків з чотирма дочками, серед яких була Іванна – переселили на північні землі Польщі, до Каміци неподалік Колобжега. Життя в маленькій хаті, далеко від рідного села Ясенів, своєї церкви, серед чужих людей, важка праця стали щоденністю молоді діти. Згодом разом з чоловіком переїхали до Колобжега і стали батьками трьох дітей. Для Іванни найважливішими були родина і Церква. Пам'ятала про кожну службу Богу, разом з подругами дбала про чистоту новозбудованої церкви в Колобжегу. Найбільше раділа, коли могла поїхати на відпуст до Білого Бору – містечка, де існує українська школа, в якій вчилися її онуки. Цим дуже пишалася. Була постійною читачкою «Нашого слова», ніколи не забувала рідної мови. Назавжди залишиться в пам'яті дітей, онуків та правнуків.

Щиро дякуємо о. Марку Семену Сосницькому за похоронні і поминальні відправи, церковному хорові за спів і молитви, усім, хто у цей важкий для нас час був разом з нами і провів нашу бабусю у вічну путь.

Родина

**Об'єднання українців у Польщі
та Товариство «Майстерня»
запрошують на благодійний концерт**

до Дня Незалежності України «З Україною у серці»

27.08.2022 о 17:00

Амфітеатр у Кошаліні, вул. Пястовська 7
(Piastowska 7)

У програмі вокальні, танцювальні та театральні номери. Під час концерту виступатимуть гурти та ансамблі з Польщі та України, серед яких: «Шпилясті кобзарі», «Студенти танцюють», «Гилля», «Атмосфера», Хор «Майстерня пісні».

Подія співфінансується з державного бюджету.

**Колишні мешканці
сіл Тростянець і Грозьова
та їхні нащадки
запрошують усіх охочих взяти участь
у зустрічі у рідних селах.
Заходи відбудуться 02-04.09.2022 року.**

Детальна інформація за номерами:
+48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів),
+48 666 179 770 – Alina Bacic-Saliszewska (Ślupsk)

ПРИЇДЖАЙТЕ У РІДНЕ СЕЛО!

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Valeriia Kirikova, redaktor techniczny – Olga Michalik, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewicz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewicz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat).

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2300 egz.

Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zору autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

